

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra historie

**DĚJINY A KATALOG KNIHOVNY PRAŽSKÉHO KONVENTU
ŘÁDU MILOSRDNÝCH BRATŘÍ**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kateřina Žabková

Vedoucí práce: Mgr. Jana Oppeltová, Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a na základě všech uvedených pramenů a literatury.

V Dobrušce, dne 30. 4. 2019

.....

Kateřina Žabková

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí své práce Mgr. Janě Oppeltové, Ph. D. za cenné rady a čas, který mi věnovala. Také bych chtěla poděkovat svým rodičům za trpělivost.

OBSAH

ÚVOD	6
JAN Z BOHA.....	8
DĚJINY ŘÁDU.....	9
ŘÁD MILOSRDNÝCH BRATŘÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	10
DĚJINY PRAŽSKÉHO KONVENTU	11
DĚJINY KNIHOVNY	18
ROZBOR KNIHOVNÍHO FONDU	23
Místa vydání a tisku.....	24
Vydavatelé a tiskaři	25
Signатурní systémy	29
Signатурní systém A.....	30
Scriptura Sacra	33
Theologia Practica.....	34
Theologia Speculativa	34
Scienciae.....	35
Signатурní systém B	35
Signатурní systém C	37
Signатурní systém D.....	38

Signaturní systém E	39
INDIVIDUÁLNÍ ZNAKY KNIŽNÍHO FONDU.....	41
Jiné signatury	41
Jiná signatura A.....	42
Jiná signatura B.....	43
Jiná signatura C:.....	45
Supralibros a exlibris	45
Vlastnické poznámky	47
Razítka	57
Čtenářské poznámky.....	63
Vazba	63
Fyzický stav fondu.....	64
KATALOGIZACE.....	65
ZÁVĚR.....	68
ZDROJE	71
Prameny	71
Literatura	72
Internetové zdroje	74
RESUME.....	76

ÚVOD

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhotovení katalogu knihovny pražského konventu milosrdných bratří, která je dnes uložena v brněnském konventu řádu milosrdných bratří, kam byly převezeny i knihovny z ostatních šesti konventů. Knihovní fond, který je předmětem této práce, je tvořen 1336 svazky a samotný katalog obsahuje 1596 záznamů.

Úvodní kapitoly práce jsou věnovány dějinám řádu, zejména pak historii pražského konventu, po níž následuje kapitola zabývající se dějinami knihovny. Poté následuje rozbor samotného fondu. Další velkou kapitolu pak tvoří popis individuálních znaků jednotlivých svazků, ať už se jedná o vlastnické poznámky, razítka či jiné signatury v knihách obsažené. Poslední kapitola je věnována postupu při katalogizaci.

Problémem se stal nedostatek literatury, dějiny pražského konventu mapuje kniha *Milosrdní bratři*¹ Benedikta Bogara, který byl sám členem řádu a pak také publikace, kterou sepsal Milan Buben, *Encyklopedie řádů a kongregací v českých zemích*². Existuje také kratičká brožura *Pražské kostely a církevní památky. O konventu Milosrdných bratří zejména*³, v ní jsou však obsaženy pouze doslova okopírované části z Bogarovy publikace, které se týkaly života sv. Jana z Boha a pražského konventu. Tato kniha byla vydána k čtyřsetletému výročí činnosti řádu.

Dějiny konventu v letech válečných a poválečných se věnuje magisterská práce Lucie Horňákové s názvem *Hospitálský řád sv. Jana z Boha v období dvou totalit*.⁴

¹ BOGAR, Benedikt: *Milosrdní bratři*. Praha 1934.

² BUBEN, Milan: *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. III. Díl, II. svazek: Žebravé řády*. Praha 2007.

³ *Pražské kostely a církevní památky. O konventu Milosrdných bratří zejména*. Praha 1937. Online dostupné na: <https://digitalniknihovna.mlp.cz/mlp/view/uuid:3b55eb00-9d29-11de-a41a-0030487be43a?page=uuid:3a1544f0-9d3a-11de-87fe-0030487be43a> [citováno dne 26. 4. 2019]

⁴ HORŇÁKOVÁ, Lucie: *Hospitálský řád sv. Jana z Boha v období dvou totalit*. Brno 2007. Nepublikovaná magisterská práce.

Michaela Freemanová se ve své publikaci *Fratrum misericordiae artis musicae collectiones in Bohemia et Moravia reservace*⁵ zaobírá hudebními sbírkami všech českých konventů mimo toho kukského, jehož hudební sbírky jsou popsány v samostatné publikaci s názvem *Collectio fratrum misericordiae Kukussiensis*⁶. Kukským konventem, přesněji jeho knihovnou se zabývali též Jindřich Kolda a Ignác Antonín Hrdina ve svém díle *Historická knihovna hospitalu Kuks a její romanisticko-kanonistický fond*⁷.

Informace týkající se tisku, nakladatelů a tiskařů jsem čerpala zejména z knihy Petra Voita *Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. století a počátkem 19. století*.⁸

Díky pramenům, které jsou uloženy v Národním archivu v Praze, se podařilo dohledat některé důležité informace o dějinách knihovny, nápomocny byly zejména inventáře, které jsou uloženy ve fondu Milosrdní bratři, provincialát a konvent – Praha. Pro pochopení, jak bylo s knihovnou nakládáno po zabrání pražského konventu, ke kterému došlo v roce 1956⁹ pak napomohly archiválie z fondu Státní úřad pro věci církevní.¹⁰

⁵ FREEMANOVÁ, Michaela: *Fratrum misericordiae artis musicae collectiones in Bohemia et Moravia reservace*. Praha 2013.

⁶ FREEMANOVÁ, Michaela: *Collectio fratrum misericordiae Kukussiensis*. Praha 1998.

⁷ HRDINA, Ignác Antonín; KOLDA Jindřich: *Historická knihovna hospitalu Kuks a její romanisticko-kanonistický fond*. Červený Kostelec 2014.

⁸ VOIT, Petr: *Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. století a počátkem 19. století*. Praha 2008.

⁹ HORŇÁKOVÁ, Lucie: *c. d.*, s. 87.

¹⁰ Národní archiv Praha, fond Státní úřad pro věci církevní, inv. č. 57, kart. 5, Památník na Strahově; Národní archiv Praha, fond Státní úřad pro věci církevní, inv. č. 56, kart. 5, Klášterní archivy a knihovny, umělecké předměty.

JAN Z BOHA

Zakladatelem řádu milosrdných bratří se stal Jan Ciudad, řečený též Jan z Boha. Narodil se dne 8. března 1495 v městečku Montemor-o-Novo, které se nachází přibližně 80km východně od Lisabonu. V osmi letech odešel Jan z domu, neboť se chtěl zúčastnit náboženských slavností, které se konaly v Madridu. Do místa cíle však nedoputoval, pro nedostatek sil jeho cesta skončila ve španělském městě Oropesa, kde se jej ujal statkář František Mayoral. Díky němu se Janovi dostalo základního vzdělání. V pozdějším věku také převzal správu statku a jeho chlebodárci dokonce chtěli, aby se oženil s jeho dcerou, to však Jan odmítl a aby své rozhodnutí učinil definitivním, naverboval do armády. Válčil tak v několika bitvách proti francouzskému králi Františku I. a měl se také zúčastnit bojů proti Turkům, kteří v roce 1529 obléhali Vídeň, avšak dříve než se do bitvy mohl zapojit, byl uzavřen mír. Oddíl byl tedy rozpuštěn a Jan se vydal přes Španělsko do severní Afriky, kde se chtěl účastnit misie mezi muslimy. To mu však nebylo souzeno a na rozkaz svého zpovědníka se navrátil zpět do Španělska, kde nedlouho poté založil kočovný obchod s knihami a svatými obrázky. Během svého putování dorazil i do Granady, kde si dne 20. ledna 1537 vyslechl kázání Jana z Avily, které na něj tak zapůsobilo, že se rozhodl odčinit své hříchy tím, že se na veřejnosti oddával sebemrškačství, čímž si vysloužil pět měsíců trvající uvěznění v blázinci. Odtud jej vysvobodil sám kazatel. Jan však v blázinci setrval nadále, nikoliv jako pacient, ale jako ošetřovatel.¹¹

Dne 8. listopadu 1539¹² (Fr. Benedikt Bogar ve své knize uvádí letopočet 1537)¹³ si v Granadě Jan pronajal dům, ve kterém zřídil ošetřovnu. Město Granada mu o několik let později, konkrétně v roce 1544 darovalo jiný, větší dům, ve kterém pak spolu se svými

¹¹ BOGAR, Benedikt: *Milosrdní bratři*. Praha 1934, s. 15–19.

¹² Většina publikací, které se životem Jana z Boha zabývají, uvádí též letopočet 1539. (Např. také CHROBAK, Werner: *Ján z Boha: Pastier. Dobrodruh. Nemocničný priekopník*. Mnichov 1995.)

¹³ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 19.

pomocníky, kteří se k Janovi sami dobrovolně přidávali, ošetřoval všechny nemocné až do své smrti dne 8. března 1550.¹⁴

DĚJINY ŘÁDU

Řád milosrdných bratří byl oficiálně založen papežskou bulou *Esti pro debito*, kterou vydal Sixtus V. dne 1. 10. 1586. Snaha přeměnit bratrstvo na řád se však objevila již dříve. „*Svatý otec bullou Salvatoris nostri ze dne 8. 8. 1571 vyjádřil uznání bratřím, kterým přidělil statut kongregace.*“¹⁵ Další bula, *Licet ex debito* byla vydána o necelý půlrok později, dne 1. 1. 1572 a papež Pius V. v ní bratrstvu nařizuje řídit se podle řehole sv. Augustina a zároveň povoluje oblékat škapulíř po kolena a též řeholní roucho.

V roce 1584 se bratrstvo zásluhou papeže Řehoře XIII. proniklo do Itálie, kde dostalo k užívání konvent s kostelem sv. Jana, který se tak stal sídlem italské kongregace také generálního představeného. V roce 1587 došlo k rozdělení řádu na dvě provincie, španělskou a italskou.

Během následujících staletí se řád šířil do celé Evropy, vznikaly nové konventy, například ve Francii (Paříž – 1601), v Rakousku (Valtice – 1605, Vídeň – 1615) nebo v Polsku (1609 – Krakov). Španělští bratři též pronikali do Jižní Ameriky, kde již v 17. století fungovalo téměř 70 špitálů.

První těžké časy zažil řád na počátku 19. století, kdy ve Francii a Německu docházelo k vyhánění bratrů z nemocnic a polsko- litevská provincie dokonce zanikla úplně.

Řád však všechny tyto útrapy dokázal překonat a na konci 19. století opět vzkvétal. „*K velkému rozmachu řádu došlo v souvislosti s první světovou válkou, zejména pak po jejím*

¹⁴ BUBEN, Milan: *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. III. Díl, II. svazek: Žebravé řády*. Praha 2007, s. 357–358.

¹⁵ Tamtéž, s. 359.

skončení, “¹⁶ kdy poté vznikaly nové provincie (např. polská).¹⁷

Naopak druhá světová válka a zejména nacismus pak zasadil řádu tvrdý úder, v Německu a Rakousku byl řád silně utiskován,¹⁸ v Česku dokonce došlo ke krátkému rozpuštění. Také v Polsku byli bratři vyháněni z nemocnic, v jejich rukou zůstala pouze krakovská nemocnice, kde mimo jiné bratři pomáhali ukrývat partyzány.¹⁹ Další tvrdou ránou se stalo vítězství komunistického režimu ve východní Evropě, kde ve všech zemích sovětském bloku, ve kterých řád působil, došlo k rozpuštění všech konventů a řád byl zakázán.²⁰

V dnešní době je členy řádu téměř 1100 bratří, kteří vykonávají činnosti v 52 zemích po celém světě, avšak jejich počet rok od roku klesá.²¹

ŘÁD MILOSRDNÝCH BRATRŮ V ČESKÝCH ZEMÍCH

Do Českých zemí se řád milosrdných bratří dostal díky Karlu z Lichtenštejna, který dne 10. 2. 1605 nechal zřídit konvent ve Valticích. Jeho prvními členy byli dva řádoví bratři Gabriel Ferarský a Jan Křtitel z Cassineti.²² Avšak kvůli špatným podmínkám tito členové nakonec odešli do Vídně, kde byl roku 1615 založen nový konvent.²³ Do Valtic se bratři navrátili v roce 1659 a fungovali zde nepřetržitě až do roku 1960, kdy byl konvent rozpuštěn.²⁴

Těsně po bělohorských událostech v roce 1620 byl založen pražský konvent milosrdných bratří, kterému bude věnována příští kapitola. Na konci 17. století, přesněji pak v roce 1696 došlo k zřízení konventu Narození Panny Marie v Novém Městě nad Metují. V rozmezí

¹⁶ BUBEN, Milan: *c. d.*, s. 363.

¹⁷ BUBEN, Milan: *c. d.*, s. 359 -363.

¹⁸ *The Hospitaller Order of St. John of God. The missionary dimension of the Hospitaller order of st. John of God.* Rome 1997, s. 88. In: https://www.ohsjd.org/Resource/Inglese1997_1perpdf.pdf [citováno dne 26. 4. 2019]

¹⁹ *Milosrdní bratři Polsko.* In: <https://bonifratrzy.pl/historia-zakonu/historia-zakonu-w-polsce/> [citováno dne 26. 4. 2019]

²⁰ *The Hospitaller Order of St. John of God. The missionary dimension of the Hospitaller order of st. John of God.* Rome 1997, s. 88. In: https://www.ohsjd.org/Resource/Inglese1997_1perpdf.pdf [citováno dne 26. 4. 2019]

²¹ *Hospitaller Order of Saint John of God.* In: <https://www.sjog-na.org/who-we-are/> [citováno dne 26. 4. 2019]

²² BUBEN, Milan: *c. d.*, s. 368.

²³ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 166.

²⁴ SURÁ, Dana: *Dějiny a katalog historické knihovny valtického konventu řádu Milosrdných bratří.* Olomouc, 2015. Nепublikovaná bakalářská práce, s. 18.

dvaceti let pak vznikly další čtyři konventy, jmenovitě prostějovský konvent sv (1733), konvent v Kuksu (1743), konvent v Brně (1747) a letovický konvent (1750). Jako poslední na území českého státu byl zřízen vizovický konvent v roce 1781.²⁵

I přesto, že nacistická okupace a následná druhá světová válka na řád tvrdě dopadla a řád byl na krátkou dobu dokonce rozpuštěn, všechny konventy byly obnoveny a fungovaly až do nástupu komunistického režimu, který nakonec rozpustil řád definitivně a všechnen jeho majetek zestátnil.

Po roce 1989 byly do majetku řádu navraceny církevní budovy a některé nemocnice. Nemocnice Na Františku²⁶ a v Letovicích²⁷ zůstaly v rukou státu. Vzhledem k tomu, že tvrdá represe, kterou řád zažil za dob komunismu, zdecimovala počet členů natolik, že nebylo možné znovuobsadit všechny konventy, funguje v dnešní době pouze brněnský konvent a ostatní majetek řádu byl buď prodán (Prostějov)²⁸, je pronajímán (Praha)²⁹ či se pro něj stále hledá vhodné využití (Nové Město nad Metují)³⁰. Konvent spolu s nemocnicí ve Valticích dosud nebyl řádu navrácen.³¹

DĚJINY PRAŽSKÉHO KONVENTU

Dějiny budoucího pražského konventu se začaly psát dávno předtím, než řád milosrdných bratří vznikl. Pravděpodobně již roku 1354 založil na pravém břehu Vltavy, v místech, kde se dnešní konvent milosrdných bratří nachází, Bohuslav Olbramovič špitál, který posléze nesl jeho jméno a též malý kostelík sv. Šimona a Judy, jehož vysvěcení provedl první pražský

²⁵ BUBEN, Milan: *c. d.*, s. 368.

²⁶ *Konvent Milosrdných bratří Praha*. In: <http://www.milosrdni.cz/mista/praha/> [citováno dne 8. 4. 2019]

²⁷ *Konvent Milosrdných bratří Valtice*. In: <http://www.milosrdni.cz/mista/valtice/> [citováno dne 8. 4. 2019]

²⁸ *Konvent Milosrdných bratří Prostějov*. In:

[https://cs.wikipedia.org/wiki/K1%C3%A1%C5%A1ter_milosrdn%C3%BDch_brat%C5%99%C3%AD_\(Prost%C4%9Bjov\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/K1%C3%A1%C5%A1ter_milosrdn%C3%BDch_brat%C5%99%C3%AD_(Prost%C4%9Bjov)) [citováno dne 26. 4. 2019]

²⁹ *Konvent Milosrdných bratří Praha*. In: <http://www.milosrdni.cz/mista/praha/> [citováno dne 8. 4. 2019]

³⁰ *Konvent Milosrdných bratří Nové Město nad Metují*. In: <http://www.milosrdni.cz/mista/nmm/> [citováno dne 8. 4. 2019]

³¹ *Konvent Milosrdných bratří Valtice*. In: <http://www.milosrdni.cz/mista/valtice/> [citováno dne 8. 4. 2019]

arcibiskup nejpozději v roce 1364.³²

V roce 1615 zakoupil špitál s kostelem Václav Vilém z Roupova a následně jej daroval Jednotě bratrské. Čeští bratři se o komplex dělili společně s německými kalvinisty, ti pro své bohoslužby využívali starou kapli sv. Šimona a Judy, zatímco Jednota bratrská sídlila v nově vybudovaném chrámu. Ten byl vysvěcen dne 14. června 1620. Nicméně Jednota bratrská chrám nevyužívala dlouho, po necelém půlroce od chvíle, kdy do něj přesídlila z Betlémské kaple, došlo k bitvě na Bílé hoře a následné konfiskaci majetku a kostel společně se špitálem, zahradou a dalšími náležitostmi tak přešel do vlastnictví řádu milosrdných bratří. Oficiálně se tak stalo dne 24. prosince, kdy Ferdinand II., který si činnosti řádu velice vážil, vydal darovací listinu.³³

Avšak Benedikt Bogar ve své publikaci uvádí, že milosrdní bratři užívali kostel sv. Šimona a Judy a obytný dům přibližně o dva měsíce dříve, než došlo k vystavení darovací listiny. Zmiňuje též, že Jan Křtitel Savonantius³⁴, „*jež svou hodností, vzdělaností a zkušeností byl předurčen za hlavu řádových bratří v Praze*“³⁵ se dostal do sporu s Univerzitou Karlovou kvůli vlastnictví hornopočernického dvora. Jan Křtitel Savonantius nechal dne 9. prosince 1620 vydat patenty, které prohlašovaly Horní Počernice za majetek řádu milosrdných bratří. Odvolával se na Lichtenštejny vydaný patent. S tím však Univerzita nesouhlasila. Spor se nakonec podařilo urovnat, dvůr přešel na krátkou dobu do majetku řádu, avšak v roce 1622 přešla Karlova univerzita pod správu jezuitského řádu a díky tomu přišli milosrdní bratři o hornopočernický dvůr.³⁶

Navíc není úplně zřejmé, kdy přesně a také na jaké místo milosrdní bratři do Prahy přišli,

³² BUBEN, Milan: *c. d.*, s. 376.

³³ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 178–180.

³⁴ Valtický převor, který se společně s několika dalšími bratry účastnil válčených tažení jako ošetřovatelé a přes Horní a Dolní Rakousko doputoval až do Prahy. (BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 180.)

³⁵ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 180.

³⁶ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 180.

kniha zápisů obláček noviců a slibů³⁷ bratří začíná zápisem ze dne 6. června 1620, z čehož lze soudit, že v té době již konvent plně fungoval. S určitostí lze prohlásit, že pokud v té době milosrdní bratři v Praze působili, rozhodně to nebylo ve chrámu sv. Šimona a sv. Judy. Je možné, že v roce 1617 nebo 1618 neoficiálně převzali Bohuslavův špitál, nově vystavěný chrám však v té době náležel Jednotě bratrské. To vše jsou pouze ničím nepodložené spekulace.³⁸

Prvním převorem se stal Jan Křtitel Savonantius, který vedl konvent do roku 1621. Po něm se úřadu představeného kláštera chopil Gabriel Krautfogel. Ten započal realizovat opravu Bohuslavova špitálu a v roce 1624 nechal zbudovat lékárnu. Darem získal část popravišního lešení, na kterém bylo dne 21. června 1621 popraveno 27 českých „pánů“ a také schody vedoucí k popravišti, které byly při opravách využity. Milosrdným byl též věnován i kříž³⁹, jenž byl na Staroměstském náměstí v době poprav vytyčen.⁴⁰

Roku 1624 znovu došlo ke změně na postu převora, tím se stal Vincenc Forstner, který dovybavil již zmiňovanou lékárnu a zejména se zasloužil o vybavení původní českobratrské modlitebny, kam nechal instalovat oltáře, obrazy a sochy. K vysvěcení došlo dne 26. září 1632 pražským světícím biskupem Šimonem Brosiem z Horštejna.⁴¹

Snad i pomoc při obraně Prahy před švédskými vojsky v roce 1648 přispěla k tomu, že řád obdržel nadace, díky nimž se dařilo rozšiřovat jak nemocnici, tak samotný konvent.⁴²

Během roku 1680, v době morové epidemie padlo za oběť této nemoci celkem osm bratří a jako by toho nebylo málo, v roce 1689 zachvátil Prahu požár, který zničil i nově vystavěnou přístavbu nemocnice, avšak díky nadacím se o dalších šest let později povedlo vypálené křídlo budovy zrekonstruovat a dokonce jej o jedno patro navýšit. Kapacita nemocnice však

³⁷ Tuto knihu se ve fondu Milosrdní bratři - provincialát a konvent, Praha nepodařilo dohledat.

³⁸ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 180.

³⁹ Dnes se nachází ve sbírkách Národního muzea, Milosrdní bratři jej věnovali roku 1905. (BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 185- 186.)

⁴⁰ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 183–186.

⁴¹ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 186–188.

⁴² BUBEN, Milan: *c. d.*, s. 377–338.

stále nevyhovovala a proto, když se v roce 1730 stal převorem Michal Švanda, pojal velkorysé plány na rozšíření konventu a nemocnice, ty se však nepodařilo realizovat v plném rozsahu, neboť řád nedokázal vykoupit pozemky, na kterých měla být stavba provedena. Přesto všechno se podařilo zvýšit počet lůžek na 70.

Nové výzdoby se dočkal i kostel, ať už se jednalo o nové oltáře, štukovou výzdobu sakristie či nové varhany či lavice. Došlo i na stavební úpravy, roku 1720 byl zvýšen vchod a zbudována věž, o rok později bylo vystavěno průčelí chrámu.

V roce 1736 bylo rozhodnuto, že pražský konvent, společně s tím vídeňským budou jediné konventy v rámci rakouské provincie, které budou smět vychovávat novice a ostatní noviciáty byly zrušeny.⁴³

V roce 1741, kdy probíhala válka o rakouské dědictví a Praha byla obsazena francouzsko-pruskými vojsky, ošetřovali bratři zraněné vojáky obou vojsk, přestože v jednu chvíli dokonce hrozilo pozastavení činnosti, neboť byl řád finančně i materiálně vyčerpán. V roce 1743 obdrželi milosrdní bratři 100 dukátů od Marie Terezie, která se v tom roce nechala v Praze korunovat.⁴⁴

Roku 1751 se podařilo odkoupit výše zmiňovaný pozemek a díky tomu mohl být realizován původní plán na rozšíření průčelního traktu.

Klášterní nemocnice též spolupracovala s lékařskou fakultou, roku 1761 byla zřízena posluchárna anatomie a od roku 1778 pak probíhaly přednášky u lůžek nemocných. O pět let později byl v nemocnici založen též ústav pro choromyslné kněze.

Krátkého trvání měl také pokus o založení druhého pražského konventu v ulici Bredovská (v dnešní době ulice Politických vězňů⁴⁵). Tento konvent nechala zřídit hraběnka Karolína Schönkirchová, jejímž původním záměrem bylo založení konventu v Karlových Varech, ty

⁴³ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 190–194.

⁴⁴ BUBEN, Milan: *c. d.*, s. 378.

⁴⁵ *Ulice Politických vězňů*. In: <https://www.praha1.cz/cps/praha-1-politickyh-veznu.html> [citováno dne 29. 4. 2019]

však v tu dobu zničil požár a proto se rozhodla změnit svůj závěr a určené peníze vynaložit jinde. Roku 1765 byli do tohoto nového konventu uvedeni čtyři bratři, avšak již v roce 1779 došlo k jeho zrušení a o rok později byl prodán, utržené peníze společně s nadací, kterou učinila výše zmiňovaná hraběnka byly využity pro konvent na Starém Městě. V roce 1791 bylo rozhodnuto, že dojde k přesunu nevyhovující nemocnice do Všeobecné nemocnice (dnešní Všeobecná fakultní nemocnice v Praze), kterou nechal zbudovat Josef II. Tím však problémy konventu nekončily, poté, co byl v roce 1811 vyhlášen státní bankrot, dolehla na konvent bída. Pomoci se snažili nejen prostí obyvatelé, ale i šlechtici, mezi nimi například František Libštejnský z Kolovrat a také se pořádala divadelní představení, jejichž výtěžek si pak rozdělil nejen řád milosrdných bratří, ale také řády Alžbětinek a Šedých sester. Přesto se podařilo klášterní nemocnici modernizovat a roku 1819 byla obnovená nemocnice vysvěcena pražským arcibiskupem Václavem Chlumčanským z Přestavlk.⁴⁶

V průběhu 19. století stále stoupal počet lůžek v nemocnici, až se ustálil na počtu 180. Byly též budovány nové lázně, operační místnost či čekárna. V roce 1847 zde bratr Celestýn Opitz provedl první operaci za použití narkózy v Čechách.⁴⁷

V 19. století konvent často sužovaly povodně, ta nejméně ničivá zaplavila konvent v roce 1845, další záplavy pak napáchaly více škod, zejména ta v roce 1891, která poničila celé přízemí kláštera.

V roce 1906 padl návrh, že by se konvent s nemocnicí mohl přestěhovat ze Starého Města na Klamovku, tento ambiciózní plán však zbrzdilo vyjednávání s úřady, které namítaly, že v této oblasti není zbudována kanalizace a proto stavbu na tomto místě nedoporučují. Přesun kláštera se tedy odkládal, až jej nakonec úplně zhatilo propuknutí první světové války.

Od té chvíle přicházely do nemocnice transporty raněných vojáků. Jak válka pokračovala, ohlásila se nejen bída a hlad, ale také komise, která sepisovala a následně rekvírovala náčiní a

⁴⁶ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 198–202.

⁴⁷ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 202–203.

nádobí vyrobené z cínu a mědi. Dne 30. října 1915 došlo i na zvony, odvezeny byly dva zvony, ten třetí byl zrekvírován roku 1917. Oproti tomu byly varhany uchráněny, protože na ně hrával Joseph Haydn.⁴⁸

V roce 1918 skončila první světová válka, a ač se financí stále nedostávalo, renovace se dočkala střecha a dále bylo rozhodnuto o stavbě nové nemocnice. Roku 1924 došlo ke stržení starých budov a na jejich místě se začala budovat nová nemocnice, která přišla na více než 11 milionů korun, z toho 7,5 milionů pokryl úvěr a zbylé dva byly vybrány za pomoci loterie, a také darů mimo jiné i od Tomáše Garrigua Masaryka. Nemocnice byla dokončena o dva roky později a roku 1927 došlo k jejímu vysvěcení.

Po Apolináři Hrabalovi, který se o stavbu nemocnice zasloužil, se pražským převorem stal Irenej Jančařík, který dále usiloval o zvelebování konventu a dovybavování nemocnice. Byla přesunuta a zmodernizována lékárna, opravena sakristie, která utrpěla během povodně v roce 1862, také došlo na pokládku nové dlažby v celém prvním podlaží a opravy se dočkal i noviciát. V roce 1933 bylo zřízeno ústřední topení.⁴⁹

Velice krušné časy zažívali bratři za dob Protektorátu Čechy a Morava, Kurt Oberhauser, člen gestapa, který vedl pražské oddělení pro církevní záležitosti, nechal pod záminkou politických důvodů pozatýkat a uvěznit nejen některé členy řádu milosrdných bratří, ale také dalších řádů, například benediktýnů, jejichž řád pak společně s řádem milosrdných bratří nechal nařízením ze dne 8. července 1941 rozpustit, oba řády vyhnal z jejich konventů a jejich cenný majetek zabavil. Příslušníci řádů pak byli posíláni na nucené práce. Již tři měsíce předtím, dne 14. dubna 1941, došlo k zabrání nemocnice, ze které byl následně vytvořen vojenský lazaret pilotů Luftwaffe.⁵⁰ To kromě pramenů a literatury dokládají i tři razítka, která lze nalézt ve

⁴⁸ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 206–214.

⁴⁹ BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 216–224.

⁵⁰ HORŇÁKOVÁ, Lucie: *Hospitálský řád sv. Jana z Boha v období dvou totalit*. Brno 2007. Nepublikovaná magisterská práce, s. 59–65.

čtyřech knihách, jež se ve fondu nachází.⁵¹

Bohužel i mezi členy řádu milosrdných se našel člověk, který se neštítit udávat své spolubratry. Jmenoval se Jaroslav Beatus Zych. Nakonec byl stejně nucen sdílet osud s těmi, které udal. Byl odsouzen za údajnou homosexualitu, prošel si několika koncentračními tábory, avšak válku přečkal. Po jejím skončení pak spáchal sebevraždu.⁵²

Když válka skončila, začali se bratři do konventu pomalu navracet. Avšak útrapy, kterými si členové řádu museli projít, způsobily, že se z původního počtu příslušníků řádu zpět do kláštera vrátila přibližně jen třetina. Nemocnici, která byla v havarijním stavu, se do konce roku 1945 podařilo opravit.⁵³

Řádu milosrdných bratří se vyhnula akce K, během které došlo ke zrušení prakticky všech ostatních řádů. To bylo způsobeno pravděpodobně tím, že v tehdejší době nebylo dostatek kvalifikovaných nemocničních pracovníků a bratři byli proto užiteční.⁵⁴

Avšak již v roce 1949 byla nemocnice Na Františku sloučena s Fakultní nemocnicí. Členové řádu zde sice mohli vykonávat své povinnosti až do roku 1960, kdy v platnost vešlo nařízení, které stanovilo, „že vypršela doba určená pro existenci a působení řádového personálu v nemocnicích,“⁵⁵ konvent byl však zabrán už roku 1956, kdy bylo rozhodnuto o zvětšení nemocnice, jež se rozšířila právě do prostoru konventu. Kostel sv. Šimona a Judy pak získalo městské muzeum, které z něj vytvořilo sklad. Spousta věcí z konventu, kostela či nemocnice se ztratila, nebo byly zničeny. Jednalo se například o vyřezávané lavice, obrazy a sochy, zničena byla také nemocniční knihovna.⁵⁶

⁵¹ Sign E I. 41/1; E I. 41/2 - Obdélníkové razítko, v poli: "Luftwaffenlazarett Prag Verwaltung Abtlg. Unterkunft"

Sign. E II. 185; E II. 186 - Obdélníkové razítko, v poli: "Vereinahmt in Dücherverzeichnis LW LAZARETT PRAG Seite 31 (číslovka dopsána perem) Lfd. Nr. 690 (číslovka dopsána perem) am: 18. 6. 42 (číslovka dopsána perem)" a obdélníkové razítko, v poli: „Vereinahmt im Bücherverzeichnis LW LAZARETT PRAG Seite..... Lid. Hr. G38d: an:....“

⁵² HORŇÁKOVÁ, Lucie: *c. d.*, s. 62.

⁵³ HORŇÁKOVÁ, Lucie: *c. d.*, s. 69.

⁵⁴ HORŇÁKOVÁ, Lucie: *c. d.*, s. 82–88.

⁵⁵ HORŇÁKOVÁ, Lucie: *c. d.*, s. 87.

⁵⁶ HORŇÁKOVÁ, Lucie: *c. d.*, s. 87–88.

Po Sametové revoluci sice došlo k navrácení kostela sv. Šimona a Judy a konventu zpět do rukou řádu, avšak vzhledem k nedostatečnému počtu členů jej nebylo možno obsadit a proto ho řád od roku 1993 pronajímá Symfonickému orchestru hlavního města Prahy FOK a ten jej využívá jako koncertní a nahrávací síň.⁵⁷

DĚJINY KNIHOVNY

O dějinách pražské knihovny se příliš informací nedochovalo. Neexistuje totiž žádný dochovaný katalog. V archivním fondu Milosrdní bratří - provincialát a konvent, Praha se sice nachází katalog ke knihovně z roku 1862⁵⁸, avšak jeho celý titul⁵⁹ prozrazuje, že se jedná o klášterní knihovnu novoměstského konventu.

Některé informace se podařilo získat z inventářů zařízení kostela a konventu, které se nacházejí v již zmiňovaném archivním fondu. Ve fondu se nachází celkem 101 inventářů, které byly vypracovávány průměrně jednou za čtyři roky, přičemž pro některé roky bylo vytvořeno inventářů víc, nicméně pro potřeby této bakalářské práce bylo zvoleno celkem 10 knih, s ohledem na to, aby byla zastoupena celá doba, po kterou klášter existoval, a zároveň byly vybrány také s ohledem na živelné katastrofy, které klášter postihly, neboť se nabízela úvaha, že by se v inventáři mohla nacházet zmínka o poškození majetku řádu a třeba také o poškození knihovny. Tato poněkud naivní myšlenka se ukázala lichá.

V tom nejstarším z nich, z roku 1671⁶⁰ se žádné zmínky o knihovně nepodařilo dohledat, v inventáři vydaném o dvacet let později se však objevuje záznam, o samotné knihovně, kde

⁵⁷ BUBEN, Milan: *c. d.*, s. 381.

⁵⁸ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 969, *Katalog knihovny 1862*.

⁵⁹ „Verzeichniss der in der Klasterbibliothek der W. E. barmherzigen Brüder zu Neustadt o[b] Methau befindlichen Bücher. 1862. (Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 969.)

⁶⁰ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 55, *Inventář 1671*.

je dokonce uvedeno i několik názvů knih⁶¹.⁶²

Další z vybraných inventářů, ten pro rok 1733⁶³ již prozrazuje o něco bližší informace, je zde poměrně důkladně rozepsána skladba knihovny, nicméně text je přeškrtnut a to poněkud ztěžuje jeho četbu. V té době se však v klášterní knihovně nacházelo například 50 knih s politickou a historickou tematikou, 20 knih zabývajících se právem, 3 Svátá písma ve foliovém formátu a údajně 1000 svazků o životě církevních otců. Dále se také inventář zmiňuje o knihách, které se nacházely v osobním vlastnictví bratrů, jsou zde rozděleny na teologické (6), medicínské (21), historické (26), a poetické (15).⁶⁴

V inventáři z roku 1784 se nachází pouze poznámka, že knihovna obsahuje různé knihy o morálce, medicíně a právu, jejich počet však není uveden. Co je ovšem zajímavé, zmiňuje se též o katalogu, který vlastnil bratr, jež se o knihovnu staral.⁶⁵ Katalog se však s největší pravděpodobností nedochoval.

Další vybrané inventáře již tak podrobné nejsou, ten z roku 1787⁶⁶ zmiňuje jen knihy lékařského zaměření, ať už se jednalo o knihy umístěné v klášterní knihovně či v knihovně lékární.

V inventáři z roku 1862 se též neobjevuje žádný udaný počet knih, v poznámce, která se týká knihovny je též uvedeno, že se v místnosti kromě knih nachází i sbírka minerálů a hmyzu a také blíže nespécifikovaný elektrický přístroj s bateriemi.⁶⁷ V inventáři o tři roky mladším se

⁶¹ Např. sign. B I. 151 ARIAS, Francisco; CREDER, Leonhard; CHRISTEL, Bartholomäus: *Thesaurus inexhaustus bonorum*. Gratz 1685.

⁶² Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 68, *Inventář 1691*.

⁶³ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 78, *Inventář 1733*.

⁶⁴ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 78, *Inventář 1733*.

⁶⁵ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 102, *Inventář 1784*.

⁶⁶ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 104, *Inventář 1787*.

⁶⁷ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 126, *Inventář 1862*.

informace opakují.⁶⁸ To inventář z roku 1890 již podává informaci o počtu knih, v té době se jich v knihovně nacházelo přes pět tisíc.⁶⁹

Poslední dva inventáře, pocházející z 20. století, jsou vepsány do předtištěných formulářů a díky tomu jsou v mnoha ohledech podrobnější, bohužel to není případ knihovny. V inventáři z roku 1928 je sice uvedena kolonka pro počet přibližných svazků knih, ta však zůstala nevyplněná. Z inventáře lze však vyčíst, že z celkového počtu padesáti tří konventních pokojů se v deseti z nich nacházely skříně na knihy, v jednom případě se jich v jenom pokoji nacházelo celkem pět. Je pravděpodobné, že se jedná o knihovnu, jelikož mimo skříně na knihy se zde nacházely pouze dva stoly, tři židle, jeden svícen společně s lampou, dva kříže, čtyři sochy a pět obrazů.⁷⁰ V posledním vydaném katalogu, který pochází z roku 1934 lze objevit jedinou informaci o umístění knihovny. Knihovna je „zařizena pro knihovnu a kapitulní síň.“⁷¹ Zároveň je ale matoucí informace, že knihovna obsahuje přibližně pouze 1000 svazků. Není možno určit, zdali se jedná o chybně zapsaný údaj, nebo tvůrce inventáře uváděl pouze knihy umístěné v kapitulní síni a zbytek knih se nacházel na jiném místě.⁷² Dle razítek, které se v knihách nacházejí lze říci, že mimo hlavní knihovny existovala ještě knihovna noviciátní⁷³ a nemocniční⁷⁴. Stručná zmínka o nemocniční knihovně se nachází v knize *Geschichte der Heilanstalt der Barmherzigen Brüder in Prag*⁷⁵, ve které autor uvádí, že byla umístěna ve velkém nemocničním sále a obsahovala jak knihy naučné, tak i krásnou

⁶⁸ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 127, *Inventář 1865*.

⁶⁹ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 135, *Inventář 1890*.

⁷⁰ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 149, *Inventář 1928*.

⁷¹ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 150, *Inventář 1934*, fol. 40.

⁷² Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 150, *Inventář 1934*.

⁷³ Např. sign. E II. 81; E II. 195 a E III. 52.

⁷⁴ Např. sign. E II. 118.

⁷⁵ HELD, Jan Theobald: *Kurze Geschichte der Heilanstalt der Barmherzigen Brüder in Prag*. Praha 1825, s. 93-96.

literaturu v české i německé řeči a vznikla díky patronům, kteří klášteru tyto knihy darovali.⁷⁶

O umístění knihovny v rámci konventu se také moc informací nedostává, přestože existují poměrně podrobné plány konventu a kostela⁷⁷, kde jsou jednotlivé místnosti očíslovány, legendu k nim se nepodařilo dohledat. Totožný plánek se také nachází ve výše zmiňované knize, v níž jsou očíslované místnosti popsány, avšak ani tam se nepodařilo žádné informace, které by poukazovaly na umístění knihovny ani kapitulní síně.⁷⁸

Nabízí se však úvaha, že knihovna spolu s kapitulní síní musela být umístěna v prvním patře, neboť konvent, ležící v těsné blízkosti Vltavy často sužovaly povodně, během nichž voda dosahovala mnohdy docela vysoko⁷⁹ a na knihách není poškození vodou či bahnem patrné. Během druhé světové války utrpěla knihovna další ztráty, Kurt Oberhauser, který nechal rozpustit řád, též zabavil cennosti, které se v majetku řádu nacházely. Mezi nimi byly i knihy.⁸⁰

O osudech knihovny v době těsně předtím, než byl konvent zrušen, se nepodařilo dohledat žádné informace. Jisté je, že na rozdíl od jiných klášterních knihoven, které byly z klášterů odváženy v průběhu první poloviny 50. let 20. století během akce K, existovala knihovna pražského konventu ještě do roku 1956.⁸¹ Po zestátnění nemocnice Na Františku a následného zabrání konventu v roce 1956, byla knihovna převezena do Památníku národního písemnictví, který sídlil na Strahově, kde v té doby bylo svezeno dalších přibližně 150 000 knih ze

⁷⁶ HELD, Jan Theobald: *c. d.*, s. 88.

⁷⁷ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratři – provinciálát a konvent, Praha, Poř. č. 792, sign. A I., kart. 36, *Plánek kostela a konventních budov.*

⁷⁸ HELD, Jan Theobald: *c. d.*, s. 93-96.

⁷⁹ „V roce 1845 stoupla voda v konventě a kostele do té výše, že dosáhla až spodního cípu kazatelny. Na štěstí za hodinu začala opadávati. Horší ve svých následcích byla jinak mírnější povodeň z 1., 2., a 3. února 1862, poněvadž vody zalévaly všechny místnosti po tři dny. Nejvíce škod však natropila povodeň z 3., 4. a 5. září 1891, kdy strhla též Karlův most. Nedostoupila sice té výše jako v roce 1845, ale tím, že dlouho trvala, zpusťovala celé přizemí kláštera a kostela. Dubové podlahy mezi lůžky v nemocnici byly vytrhány, kamenná dlažba na chodbách a v kostele polámaná a zahrady zpustošeny. Nejhůře však pochodila sákrstie, jejíž nádherný nábytek vespod byl zničen a výše vlhkem značně poškozen.“ (BOGAR, Benedikt: *c. d.*, s. 203.)

⁸⁰ HORŇÁKOVÁ, Lucie: *c. d.*, s. 60.

⁸¹ HORŇÁKOVÁ, Lucie: *c. d.*, s. 87–88.

zrušených klášterů.⁸²

V té době došlo k nenapravitelným škodám na knihovně, spousta svazků se ztratila či byla přiřazena pod jiný fond a z pražské knihovny, která čítala přibližně 10 000⁸³ svazků, zbylo torzo o velikosti necelých 1500 svazků.

Při pohledu na tematické rozčlenění je zarážející, že se v této knihovně – na rozdíl od ostatních knihoven řádu milosrdných bratří⁸⁴, ve kterých se nachází spousta děl, jež jsou medicínského zaměření – téměř žádné takové svazky nevyskytují. Proto lze říci, že došlo k vyčlenění všech těchto svazků. Potvrzuje to také pohled na samotné signaturní systémy, kdy v systému A zbylo ze signatur označených názvem *Scientiae* pouze 9 svazků a také starý signaturní systém, který knihy třídil dle věcného členění a dále je rozřazoval do polic na přesně dané pozice obsahuje pouze jediný svazek, jenž je značený písmenem D⁸⁵, které označovalo právě medicínskou tematiku.

Tím by se dala uspokojivě vysvětlit ztráta tolika knih, co se s těmito svazky přesně stalo, se však zjisti nepodařilo.

Zarážející je také fakt, že sami milosrdní bratři uvádí v jednom z novějších inventářů⁸⁶, že knihovna čítala přes 5000 svazků, o necelých 50 let později se – pokud lze věřit údajům uvedeným v inventáři – jejich počet snížil na 1000⁸⁷, a nakonec když byla knihovna

⁸² Národní archiv Praha, fond Státní úřad pro věci církevní, inv. č. 56, kart. 5, Klášterní archivy a knihovny, umělecké předměty, *Záznam o svozu cenností pro zprávu předsedovi vlády.*

⁸³ Národní archiv Praha, fond Státní úřad pro věci církevní, inv. č. 57, kart. 5, *Památník na Strahově.*

⁸⁴ Např. valtická knihovna obsahuje celkem 425 titulů s medicínskou tematikou, přičemž tyto tituly tvoří téměř jednu čtvrtinu fondu (SURÁ, Dana: *c. d.*, Olomouc, 2015, s. 40.), historická část letovické knihovny obsahuje 235 titulů s lékařskou tematikou. Celkový počet textových jednotek činí 1556. Další knihy s touto tematikou se budou pravděpodobně nacházet v ještě nezpracovaných částech fondu. (NOVÁKOVÁ, Martina: *Dějiny a katalog historické knihovny konventu Milosrdných bratří v Letovicích.* Olomouc 2018. Nepublikovaná bakalářská práce.)

⁸⁵ B III. 76 GEELHAUSEN, Johann Jakob: *Apollo bifrons aequis oculis veterum et recentiorum placita respiciens seu dissertationes physico-medicae generaliora et principaliora de hominis ortu vita morte morbo et medicina.* Praeae 1719.

⁸⁶ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 135, *Inventář 1890.*

⁸⁷ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 150, *Inventář 1934.*

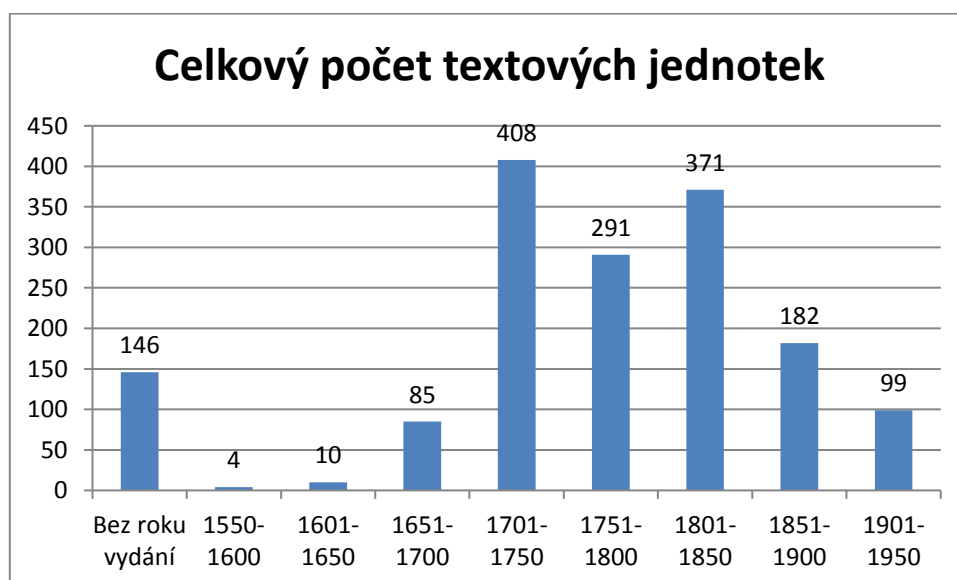
převezena do Strahovského kláštera, byl jejich počet přibližně 10 000⁸⁸ a to i přesto, že během války došlo ke ztrátám knih.⁸⁹ Zdá se být poněkud nereálné, že by během přibližně deseti let, během kterých konvent ještě fungoval, došlo k nárůstu v řádu tisíců svazků.

V dnešní době je knihovna uložena v brněnském konventu milosrdných bratří, knihy byly uloženy do nových březových polic, které plně vyhovují nárokům na uskladnění.

ROZBOR KNIHOVNÍHO FONDU

Knihovní fond, který je předmětem této práce, čítá celkem 1336 svazků a 1596 textových jednotek.

Časový rozsah fondu je nasnížen v níže uvedeném grafu. Nejstarší kniha byla sepsána roku 1576⁹⁰ a nejmladší pak vydána roku 1948⁹¹, v knihovně však převažují tisky z osmnáctého století. Rok vydání není uveden u 155 textových jednotek.

⁸⁸ Národní archiv Praha, fond Státní úřad pro věci církevní, inv. č. 57, kart. 5, Památník na Strahově, *Soupis převzatých klášterních knihoven*.

⁸⁹ HORŇÁKOVÁ, Lucie: *c. d.*, s. 60.

⁹⁰ Sign. B I. 123.

⁹¹ Sign. E I. 31.

Co se týče jazykového rozložení, tak drtivě převládá latina a němčina. Za třetí nejhojněji se vyskytující jazyk lze pak označit češtinu, avšak množství česky psaných knih nepřesahuje počet několika desítek. Další evropské jazyky jsou zastoupeny spíše sporadicky a vyskytují se zejména u později vydaných knih. Jedná se o francouzštinu, angličtinu a chorvatštinu, několika případech se také vyskytuje ruština. Jedna z knih je z části psána hebrejskou abecedou.

Místa vydání a tisku

V katalogu je zaznamenáno celkem 126 rozličných míst vydání či tisku. Naprostá většina se však vyskytuje pouze v řádu jednotek. Jen 29 míst se objevuje více než v deseti případech. Z toho se nejčastěji vyskytuje Praha (382), oproti Vídni (172) je to víc jak dvojnásobek. Další častá místa vydání jsou uvedena v níže přiložené tabulce. Názvy měst jsou počeštěny.

Místo vydání	Počet text. jednotek	Místo vydání	Počet text. jednotek
Praha	382	Brno	74
Vídeň	172	Lipsko	55
Augšpurk	152	Frankfurt	47
Stuttgart	90	Berlín	29
Kolín nad Rýnem	82	Štýrský Hradec	29

Z dalších českých měst lze zmínit Brno (74), Hradec Králové (15), Olomouc (9), Opava (7), České Budějovice (6) či Litoměřice (6). Slovenská města se vyskytují spíše sporadicky, nejčastěji se objevuje Trnava (7) a Bratislava (4).

Co do počtu míst tisku je nejhojněji zastoupeno Německo, např. Řezno (27), Würzburg (21), Dilingen (20) Mnichov (18), Norimberk (17), Drážďany (6), z těch málo vyskytujících se míst pak např. Cáchy (1), Gotinky (1), Trevír (1) či Postupim (1). Další evropské státy tak hojně zastoupení nemají, v Rakousku byly knihy vydávány či tištěny také např. v Linci (6),

Salcburku (12), v Itálii pak například v Římě (18), Benátkách (13), Turíně (6), Padově (4) či Florencii (1).

Ve Francii lze uvést Paříž (14), Lyon (1) či Štrasburk (1). Nizozemská města zastupují například Amsterdam (2), Antverpy (1) nebo Rotterdam (1), sousední Belgii pak Brusel (1). Z dalších evropských měst lze uvést například švýcarský Luzern (1) a Ženevu (2), polská města Krakov (1) a Vratislav (18), slovinskou Lublaň (2), či chorvatské hlavní město Záhřeb (1) nebo levobřežní část Budapešti – Pešť (3).

Některé knihy byly též vydány či tištěny za oceánem, konkrétně v New Yorku (1), Baltimoru (1) a St. Louis (1).

V 86 případech nebylo místo vydání či tisku uvedeno.

Vydavatelé a tiskaři

Stejně jako jsou rozmanitá místa vydání či tisku, tak i tiskařů a nakladatelů se v knihovním fondu nachází opravdu velké množství, konkrétněji přes 350 různých vydavatelů a více než 300 tiskařů a není tedy možné je uvést všechny, proto se následující odstavce budou zaměřovat na ty nejznámější, či nejhojněji se vyskytující. V níže uvedené tabulce se nachází nejčastěji se vyskytující vydavatelé.

Vydavatel	Místo působení	Počet textových jednotek
Neureutter, Martin (činný 1797-1853)	Praha	25
Lotter, Johann Jakob (1726-1804)	Augšpurk	25
Verlag für Kunst und Wissenschaft	Bonn	21
Schwickert, Engelhardt Benjamin (1741-1834)	Lipsko	20
Metternich, Franciscus (1660 - 1737)	Kolín nad Rýnem	20
Bencard, Johann Kaspar (1649-1720)	Dillingen; Würzburg	16
Miller, Joseph		16
Neufeld & Henius (-1917)	Berlín	16
Noethen, Servas (činný 1688-1732)	Kolín nad Rýnem	14
Doll, Aloys (1782-1815)	Vídeň	12

Göbhardt, Tobias (1734-1794)	Bamberg; Frankfurt nad Mohanem; Heidelberg; Lipsko; Würzburg	11
Mayer, Ludwig (1800 - 1899)	Vídeň	11
Volksvereins Verlag	Mönchengladbach	10

Martin Neurater pocházel z rodiny pražských mědirytců a nakladatelů, která měla dlouholetou tradici. Tak jako jeho otec se vyučil malířství. „V letech 1797–1807 vlastnil vedle Krameriova podniku jediné původem české knihkupectví a nakladatelství v Praze.“⁹² Jeho synové pak pokračovali ve šlépějích svého otce.⁹³

V následující tabulce jsou zaznamenáni nejčetněji se objevující tiskaři a tiskárny.

Tiskař	Místa působení	Počet textových jednotek
Wolters, Eberhard Friedrich (1825-)	Stuttgart	78
Jezuitská tiskárna v Praze	Praha	66
Trassler, Joseph Georg (1759-1816)	Brno; Jihlava, Krakov, Olomouc, Opava	63
Haase, Gottlieb (1824 - 1871)	Praha	24
Lotter, Johann Jakob (1726-1804)	Augšpurk	24
Průša, Ignác (činný 1747 - 1763)	Praha	17
Krebs-Schmitt, C.	Frankfurt nad Mohanem	12
Wickhart, Wolfgang (1700-1726)	Praha	12
Schönfeldschen Buchdruckerei	Praha	12
Trattner, Johann Thomas von (1717 - 1798)	Budapešť; Innsbruck; Linec; Praha; Triest; Vídeň; Záhřeb	11
Kotrba, Václav (1871- 1929)	Praha	9
Spurny, Johann	Praha	8
Pospíšil, Jan Hostivít (1785 - 1868)	Praha	8
Stadler, Andreas (1736-1769)	Kempton	8
Arcibiskupská Tiskárna <Prag> (1638-1817)	Praha	8
Hraba, Jan N. Karel (1738-1793)	Praha	8

⁹² VOIT, Petr: *c. d.*, s. 626.

⁹³ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 626.

Ghelen, Johann Leopold von (1708 - 1760)	Vídeň	8
--	-------	---

Všech 78 textových jednotek, které nejčastěji krát zmiňovaný tiskař Eberhard Friedrich Wolters vytiskl, se nachází pod signaturou E III. 46, kterou tvoří edice *Die Geschichte unserer Zeit*⁹⁴, která čítá celkem 14 svazků a 78 textových jednotek.

Jezuitská tiskárna v Praze, která je na druhém místě co do počtu vytištěných knih započala svou funkci od roku 1635, avšak již roku 1621 získali jezuité zkonfiskovanou tiskárnu Samuela Adama z Veleslavína, tu však téhož roku prodali Juditě Bylinové, jen aby ji v roce 1645 z rukou Jana Byliny vydražili zpět do svého vlastnictví. Tak tiskárna „získala tiskové písmo a některé štočky někdejší tiskárny melatrišsko-adamovské,“⁹⁵ a díky tomu se z ní stala v té době nejlépe vybavená tiskárna v Čechách.

Během dalších let došlo ke sporu mezi světskými profesory a jezuitským řádem. Tento spor nakonec v roce 1656 vyřešil až panovník, který nařídil, že Jezuitská tiskárna musí sloužit nejen potřebám jezuitů, ale také zájmům celé univerzity.

Tiskárna vydávala knihy všech různých žánrů, zejména však náboženskou literaturu.⁹⁶

Vídeňský tiskař Johann Thomas von Trattner se narodil roku 1717 v Uhrách, avšak roku 1732 odešel do Vídeňského Nového Města, kde se vyučil a následně pokračoval v učení ve Vídni. „Roku 1748 koupil od dědičky po Johannu Jakobu Jahnovi bývalý tiskařský podnik rodiny Cosmeroviových a pracoval v něm až do konce života.“⁹⁷ Postupem času získával stále vyšší funkce, až se roku 1759 stal zemským typografem. Přímo úměrně jeho kariérnímu postupu vzrůstala i jeho pozice na trhu s knihami, až do té míry, že se stal nejproduktivnější typograf a knihkupec v Habsburské monarchii. Ve své „mateřské“ tiskárně ve Vídni zaměstnával na 100 pracovníků, mimo to vlastnil ještě další filiálky, písmolijnu, dvě papírny a knihvazačskou

⁹⁴ Sign. E III. 46/1–14.

⁹⁵ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 898.

⁹⁶ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 898–902.

⁹⁷ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 943.

dílnu a také téměř 30 obchodních míst, které byly roztroušeny po celé Habsburské monarchii. Zemřel roku 1798.⁹⁸

Výše zmiňovaný Johann Thomas von Trattner se učil u dalšího významného vídeňského tiskaře Johanna Petera von Ghelena, jehož syn Johann Leopold von Ghelen, který po jeho smrti roku 1721 tiskárnu převzal, tiskl *Die Regel des heiligen Vaters Augustini nebst denen Satzungen des Ordens des heiligen Joannis de Deo*, která se v knihovně vyskytuje v počtu 10 kusů, z nichž 8 bylo tištěno právě u von Ghelena.⁹⁹

Z pražských tiskařů se nejčastěji vyskytuje Ignác František Průša, který se roku 1747 oženil s Janou Koudelkovou, vdovou po tiskaři Matěji Bedřichovi Koudelkovi a díky tomu získal jeho tiskárnu, ve které pracoval až do své smrti v roce 1762. Po jeho smrti převzala tiskárnu manželka, jejíž jméno lze také – byť jen u jednoho svazku¹⁰⁰ – v katalogu objevit.¹⁰¹

Jako dalšího z pražských tiskařů lze uvést Wolfganga Wickharta, narozeného ve Švýcarsku, který přesídlil do Prahy a v roce 1703 tam získal měšťanství. V letech 1700 až 1726 si pronajímal Arcibiskupskou tiskárnu v Praze.¹⁰²

V osmi případech je jako tiskař uveden i Jan Spurný, ten pracoval jako nakladatel u pražského tiskaře Antonína Straširypky, jehož jméno se také v několika málo knihách objevuje na obvyklém místě vymezeném pro tiskaře. V roce 1828 po něm jeho dílnu převzal a pracoval zde až do roku 1860, kdy pravděpodobně zemřel.¹⁰³

Josef Jiří Trassler se narodil ve Vídni roku 1759, kde se také vyučil u výše zmiňovaného tiskaře Johanna Thomase von Trattnera. Josefa Jiřího Trasslera s ním nespojuje jen podoba jména, jistou analogii lze nalézt i v jejich podnikání, byť jeho starší kolega byl bezpochyby úspěšnější. Také Josef Jiří Trassler nejprve zakoupil bývalou tiskárnu (tiskárna rodiny

⁹⁸ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 943–944.

⁹⁹ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 302.

¹⁰⁰ Sign. E II. 38.

¹⁰¹ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 721–722.

¹⁰² Wickhart, Wolfgang. Online dostupné: https://katalog.cbvk.cz/ar1-cbvk/cs/detail-cbvk_us_auth-0034778-Wickhart-Wolfgang-cinny-17001726/?iset=1&qt=mg [citováno dne: 11. 4. 2019]

¹⁰³ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 831.

Schindlerů) a následně neustále pracoval na rozšiřování a vylepšování své dílny, zakládal nové tiskárny (Brno, Jihlava) či skupoval již stávající tiskařské dílny (Krakov, Olomouc). Byl natolik úspěšný a vlivný, že měl na území Moravy prakticky monopol. Zemřel roku 1816 a jeho tiskárny, vyjma té krakovské, která byla prodána, zdědili jeho synové.

Během let 1785 – 1805 se podílel na tisku edice *Allgemeine Weltgeschichte*, jejíž větší část o velikosti 60 svazků se v knihovním fondu nachází.¹⁰⁴ Celková edice čítá 98 svazků.¹⁰⁵

Signaturní systémy

Signatura určuje pozici daného exempláře v rámci fondu, může být číselná, písmenná či kombinovaná, nejčastěji se však objevuje právě poslední zmíněný typ signatury. Bývá nalepena na štítku na hřbetě knihy či vepsána přímo v knize, obvykle na předešlé, předsádce či titulní straně.¹⁰⁶

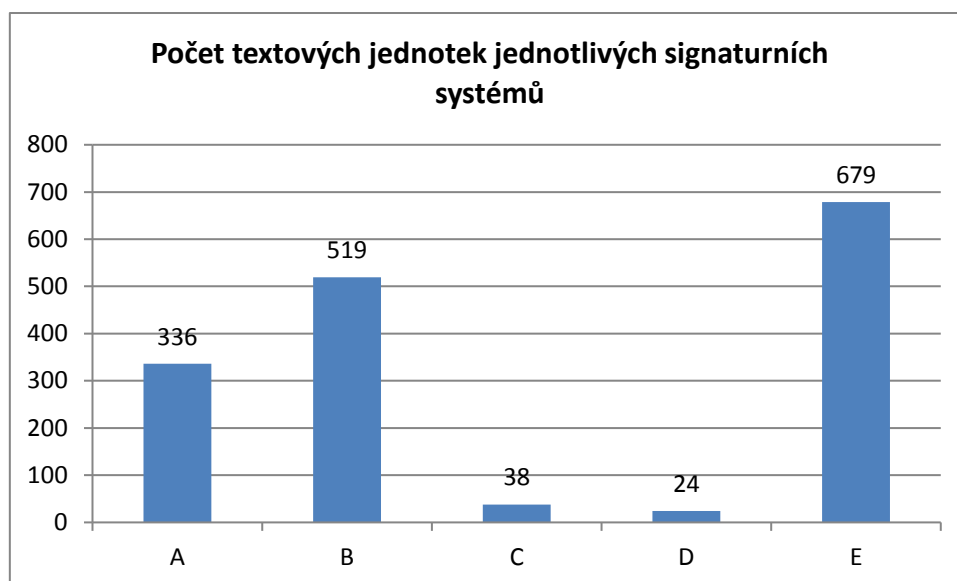
Knihovna je tvořena celkem pěti signaturními systémy, které jsou označeny písmeny A až E. Největší zastoupení má uměle vytvořená signatura E, do níž byly přiřazeny všechny knihy, které nešly prokazatelně zařadit do žádného z již existujících signaturních systémů.

Jako druhý největší systém figuruje signaturní řada s označením B, která je zároveň nejstarší částí knihovního fondu. Třetí v pořadí je signaturní systém A. Další dva signaturní systémy, které jsou označeny písmeny C a D tvoří naprosto nepatrnou část fondu. U systému C je to přibližně 2%, systém D je ještě menší a zabírá asi 1,5% z celkové velikosti.

¹⁰⁴ Sign. E II. 66/1–E II. 66/60

¹⁰⁵ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 942.

¹⁰⁶ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 806.

Signaturní systém A

Signaturní systém A je jeden z mladších systémů, nelze však říct, že je nejmladší. Soubor obsahuje celkem 314 svazků a 337 textových jednotek. Knihy tohoto systému jsou označeny bílým štítkem s modrým rámečkem na hřbetě či deskách knihy, signatura je dále vepsána tužkou i na versu titulního listu. Tam je doplněna o další signaturu, kterou lze považovat za přírůstkové číslo.

Účelem tohoto systému bylo rozřadit knihy dle věcného zaměření, nejlépe se dochovalo pouze třídění dle teologického zaměření, proto zde najdeme označení SS pro Scriptura Sacra, TS pro Theologia Speculativa, TP pro Theologia Practica a několik svazků spadajících pod signaturu SCN značící Scientiae, z této signaturní řady však zbylo jen torzo o počtu devíti knih. Všechny knihy jsou také rozděleny dle velikosti a to na kvarty a osmerky, folia se v tomto signaturním systému nenacházejí. Autor systému však k odlišení nepoužíval římské číslice, ale písmena, písmeno A značí osmerku a B kvart.

Tvůrce systému v některých případech nerespektoval nejstarší systém, který byl v knihovně zaveden a dochází k tomu, že některé knihy, které by se daly prokazatelně zařadit i do

signaturního systému B se vyskytují zde.

Zvláštností tohoto systému je značení dílů v rámci edice, kdy jsou jednotlivé díly značeny římskými číslicemi a zároveň se mění i signaturní číslo. Pokud je edice tvořena z dílů a zároveň z částí, je to uvedeno i v signatuře, kdy je za římskou číslicí uvedena další, tentokrát arabská, která značí číslo svazku, například A SSB 35/I/1¹⁰⁷. Duplicitní tituly jsou pak označeny písmeny řecké abecedy.¹⁰⁸ V katalogu jsou tyto díly označeny odpovídajícím písmenem latinské abecedy.

Většina knih je opatřena modrým okrouhlým razítkem, jehož opis od pole oddělen jednoduchou linkou, opis začíná na sedmi hodinách, v opisu: "KONVENT MILOSRDNÝCH BRATŘÍ *", v poli: "v PRAZE I.", z celkového počtu 314 svazků toto razítko nenajedeme pouze u 27 knih, z čehož lze usuzovat, že knihy byly oráženy v době, kdy tato signatura vznikala. Tuto teorii podporuje i fakt, že nejmladší knihy pochází z roku 1936¹⁰⁹, tudíž dříve tento signaturní systém vzniknout nemohl a zároveň forma razítka, kde je v poli uvedeno „v PRAZE I.“ značí, že razítko nemohlo pocházet z dřívější doby než z roku 1923 a zároveň nejpozději mohlo vzniknout v roce 1949.¹¹⁰

Pro možnost, že signaturní systém začal vznikat v roce 1936 hovoří i fakt, že o rok později slavil řád čtyřsetleté výročí své činnosti¹¹¹ a mimo to, že ve třicátých letech probíhala rekonstrukce budovy a mohlo být rovněž rozhodnuto, že by bylo třeba nově uspořádat i knihovnu, jejíž původní signaturní systém byl starý téměř sto let a nové knihy pravděpodobně nebyly označeny signaturou vůbec.

¹⁰⁷ Sign. A SSV 35/I/1.

¹⁰⁸ A TPA 126/a.

¹⁰⁹ Sign. A TPB 1/I.; A TPB 2/III.; A TPB 3/II.

¹¹⁰ Praha byla rozdělena na jednotlivé obvody dne 17. 1. 1923. Tyto obvody se označovaly římskými číslicemi I. až XIX., přičemž prvním obvodem se stalo Staré Město. Toto rozdělení s drobnými změnami trvalo až do roku 1949, kdy došlo ke snížení počtu obvodů na 16 a zejména se začaly značit arabskými číslicemi. (Praha I.–Praha XIX. (1923—1947), *Části Prahy*. In: [https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8C%C3%A1sti_Prahy#Praha_I_%E2%80%93Praha_XIX_\(1923%E2%80%931947\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8C%C3%A1sti_Prahy#Praha_I_%E2%80%93Praha_XIX_(1923%E2%80%931947)) [citováno dne 17. 4. 2019])

¹¹¹ Podle Benedikta Bogara si Jan z Boha v roce 1537 pronajal v Granadě dům, ve kterém zřídil ošetřovnu. (BOGAR, B.: *c. d.*, s. 19), oproti tomu jiné zdroje (BUBEN, M.: *c. d.*, s. 357) uvádějí, že se to stalo o dva roky později.

Jako ještě pravděpodobnější se jeví varianta, že bylo třeba knihovnu přestěhovat do nových prostor, protože nebylo vyhovující, aby se v kapitulní síni nacházela též knihovna.¹¹²

Počet textových jednotek v závislosti na datu vydání téměř přesně kopíruje křivku grafu, ve kterém jsou uvedeny všechny záznamy, s tím rozdílem, že se v této signатурní řadě nevyskytují knihy starší první poloviny sedmnáctého století.

Časové rozmezí	Počet textových jednotek
1651- 1700	7
1701- 1750	88
1751- 1800	46
1801- 1850	87
1851- 1900	60
1901- 1950	32
Bez uvedeného roku vydání	16

Bez povšimnutí nelze nechat signatury, které doplňují „hlavní“ signaturu. Tyto signatury počínají číslem 5¹¹³, z čehož je zřejmé, že osoba vytvářející signaturní řadu započala svou práci tvorbou řady Scriptura Sacra ve formátu osmerka, na což navazovala řada Scriptura Sacra kvartového formátu poté Theologia Practica nejprve opět osmerkového formátu a poté kvartu, následuje Theologia Speculativa ve velikosti jedné osminy archu a poté formátu kvartovém a nakonec Scienciae opět nejprve osmerka a poté kvart.

S jistotou lze prohlásit, že signaturní řada byla postupem času doplňována o další knihy, neboť tato signatura slouží jako přírůstkové číslo. Například signatura A SSA 58¹¹⁴ má tuto signaturu stejnou, ale u další signatury v pořadí, A SSA 64/I.¹¹⁵ je velikost této signatury už 417. Tento signaturní systém počíná číslem 5 a končí číslem 1254.

¹¹² Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratři – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 150, *Inventář 1934*.

¹¹³ Sign. A SSA 5.

¹¹⁴ Sign. A SSA 58 LOCH, Valentin: *Biblia sacra. Vulgatae editionis juxta exemplaria ex typographia apostolica Vaticana Romae 1592 et 1593 inter se collata et ad normam correctionum Romanarum exacta auctoritate summi Pontificis Pii IX. Tomus I.- Tomus IV.* Ratisbona 1895.

¹¹⁵ Sign. A SSA 64 KISTEMAKER, Johann Hyacinth: *Die heiligen Schriften des Neuen Testaments. Erster Band.* Münster 1825.

Signaturní řada	Přírůstková čísla původní	Přírůstková čísla dopsaná průběžně	Počet textových jednotek
Scriptura Sacra A	5- 58	406- 417	32
Scriptura Sacra B	63- 138	297	62
Theologia Practica A	144- 314	421- 479	135
Theologia Practica B	315- 354		34
Theologia Speculativa A	356- 384	443- 447	26
Theologia Speculativa B	386- 405		16
Scienciae A	941- 1064		3
Scienciae B	1087- 1254		6

Z tabulky lze vypožorovat, že chybí více než sedm set knih, zejména z řady Scienciae, ze které zůstalo prakticky torzo. Nelze však vyloučit, že se v knihovně vyskytovaly ještě jiné signaturní řady, které se však nedochovaly. Řada Scienciae také vznikala jako jedna z posledních. To je patrné i z odlišné barvy lemu štítku.¹¹⁶

Scriptura Sacra

Jak již název napovídá, jsou v této části signaturního systému zahrnuty Bible, ať už se jedná o celé Písmo svaté¹¹⁷ nebo o jeho části. Starý¹¹⁸ a Nový zákon¹¹⁹, výklady (např. žalmů¹²⁰). Vyskytují se zde také svazky obsahující jen evangelia¹²¹ či jedno vybrané evangelium.¹²² Knihy jsou rozděleny dle velikosti, kdy A značí osmerkový formát a B kvart. Tato řada čítá 62 svazků kvartového formátu. Nachází se zde pouze jediný konvolut, který obsahuje dvě textové jednotky. Svazků ve velikosti kvart je 32, přičemž celkový počet textových jednotek je 41. Knihy jsou psány převážně v jazyce latinském a německém, přičemž mírně převažuje němčina. Nachází se zde i dvě díla psaná anglicky a rovněž dvě díla psaná v jazyce českém.

¹¹⁶ Např. sign. A SCNB 266.

¹¹⁷ Sign. A SSA 75/a-c ROSALINO, Franz von Paula: *Biblia Sacra, oder die Heilige Schrift des alten und neuen Testaments. Erster Teil – Dritter Teil*. Wien 1793–1794.

¹¹⁸ Sign. A SSB 35/I./1 BRENTANO, Dominikus von: *Die heilige Schrift des alten Testaments. I. Teiles erster Band, welcher das erste Buch Mosis enthält*. Frankfurt am Main 1811.

¹¹⁹ Sign. A SSA 64 KISTEMAKER, Johann Hyacinth: *Die heiligen Schriften des Neuen Testaments. Erster Band*. Münster 1825.

¹²⁰ Sign. A SSB 1 THALHOFER, Valentin: *Erklärung der Psalmen, mit besonderer Rücksicht auf deren liturgischen Gebrauch im Brevier, Missale, Pontificale und Rituale*. Regensburg 1857.

¹²¹ Sign. A SSA 17 SALLET, Friedrich von: *Laien-Evangelium*. Breslau 1845.

¹²² Sign. A SSA 5 DIMMLER, Emil: *Das Evangelium nach Markus*. Mönchengladbach 1912.

Theologia Practica

Tento signaturní systém obsahuje díla praktické teologie. Signaturní systém se skládá ze 135 svazků osmerkového formátu, přičemž textových jednotek je celkem 143 a dále 35 svazků ve velikosti kvart. Jeden ze svazků je konvolut obsahující dvě textové jednotky. Nachází se zde knihy psané v latině a němčině, přičemž latinský jazyk mírně převažuje.

Převažují díla zabývající se morální teologií¹²³, nachází se zde ale také katechismy¹²⁴ či příručka pastorální teologie¹²⁵.

Tato signaturní řada obsahuje poměrně hodně edic, například *Praelectiones theologicae quas in collegio romano habebat*¹²⁶, či *Theologia moralis. Antehac ex probatis auctoribus breviter concinnata*¹²⁷ nebo například pětadvacet dílů *Theologisch-praktische Monatschrift zunächst für Seelsorger*¹²⁸. V naprosté většině případů se jedná o edice neúplné.

Theologia Speculativa

V tomto signaturním systému se nachází díla dogmatická¹²⁹, katechismy¹³⁰, traktáty¹³¹ či učebnice náboženství.¹³²

Nachází se zde celkem 16 svazků osmerkového formátu, z čehož je jeden konvolut obsahující dvě textové jednotky a 27 svazků kvartového formátu. I zde se nachází pouze jeden konvolut

¹²³ Např. sign. A TPA 36 LOHNER, Tobias: *Institutiones theologiae moralis*. 1721.

¹²⁴ Sign. A TPA 141 *Catechismus ex decreto Concilii Tridenti ad parochos*. Vindobona 1760.

¹²⁵ Sign. SCHÜCH, Ignaz; Grimmich, VIRGIL: *Handbuch der Pastoraltheologie*. Innsbruck 1913.

¹²⁶ Sign. A TPA 21/II.– A TPA 26/IX. PERRONE, Giovanni: *Praelectiones theologicae quas in collegio romano habebat*. Taurini–Roma 1900.

¹²⁷ Sign. A TPA 49–A TPA 56 BUSENBAUM, Hermann; LACROIX, Claude: *Theologia moralis. Antehac ex probatis auctoribus breviter concinnata*. Colonia Agrippinae 1713–1717.

¹²⁸ Sign. A TPA 90–A TPA 114 *Theologisch-praktische Monatschrift zunächst für Seelsorger*. Prag 1821–1823.

¹²⁹ Sign. A TSA 15 HETTINGER, Franz: *Die Dogmen des christenthums. Erste Abteilung*. Freiburg im Breisgau 1872.

¹³⁰ Např. sign. A TSA 5 FABRICIUS, Andreas: *Catechismus Romanus ex decreto Concilii Tridentini et Pii V. Pontificis Maximi iussu primum editus*. Coloniae Agrippinae 1670.

¹³¹ LA HOGUE, Louis-Gilles de: *Tractatus de religione, ad usum theologiae candidatorum*. Lutetiae Parisiorum 1815.

¹³² Sign. A TSA 29 MARTIN, Konrad: *Lehrbuch der katholischen Religion für höhere Lehranstalten*. Mainz 1873.

obsahující rovněž dvě textové jednotky. Knihy jsou psány v latině, která v tomto případě převažuje, vyskytuje se zde i jazyk německý.

Scienciae

Z tohoto signaturního systému se dochovalo pouze torzo. Objevují se zde tituly zabývající se lékařskou problematikou.¹³³ Dvě knihy jsou psány v ruštině, zbytek pak v jazyce německém. Svazky osmerkového formátu jsou zde pouze dva. Svazků ve velikosti kvart se v této signaturní řadě nachází šest a žádná z nich není konvolut.

Signaturní systém B

Signaturní systém B je nejstarší částí knihovny, nacházejí se zde knihy v rozmezí let 1576-1839. Knihy jsou zde řazeny dle velikosti na folia, kvarty a osmerky. Signatura je nalepená na hřbetě knihy na bílém štítku, na kterém je číslo napsáno perem. Dále se tato signatura nachází na různých místech v knize, nejčastěji na předních předsádkách, předním přideštím, v případech, že je kniha poškozená, tak i na titulní straně. Někdy se také stává, že ji člověk, který signatury vytvářel, do stejné knihy zapsal vícekrát na různá místa.

Bohužel v mnohých částech je tento systém velice mezerovitý a spousta knih chybí. Částečně za to může fakt, že knihy z tohoto signaturního systému byly přerazeny do těch novějších. V drtivém množství případů se jedná o systém A. Knihy jsou psány především v němčině a latině, ostatní jazyky, mezi nimi i čeština se vyskytují sporadicky.

¹³³ Sign. A SCNB 100/I. EBLE, Burkard: *Encyklopädisches Handbuch für angehende Wundärzte. Erster Band.* Wien 1834.

Časové rozmezí	Počet textových jednotek
1550- 1600	3
1601- 1650	6
1651- 1700	67
1701- 1750	243
1751- 1800	100
1801- 1850	61
Bez roku vydání	37

Co se týče organizování signaturního systému, nepodařilo se nalézt, žádný řád, dle kterého byly knihy seřazeny. Lze vyloučit věcné uspořádání i řazení chronologické či abecední, neboť například devět prakticky identických kopií knihy *Die Regel des heiligen Vaters Augustini nebst denen Satzungen des Ordens des heiligen Joannis de Deo*¹³⁴, které byly všechny vydány v roce 1757 ve Vídni, se nacházejí na různých místech signaturní řady. Lze tedy předpokládat, že signaturní řada vznikala průběžně a číslo signatury odpovídá číslu přírůstkovému. V tomto signaturním systému převažují knihy s církevní tematikou. Nachází se zde například pětidílný konvolut obsahující kázání na všechny sváteční dny v roce¹³⁵, biblické dějiny náboženství¹³⁶, životopisy světců¹³⁷ či díla zabývající se morální teologií¹³⁸.

Mimo díla teologická se zde nachází díla filozofická¹³⁹, disertace¹⁴⁰ a ojediněle i knihy zabývající se přírodními vědami¹⁴¹.

Knihy s medicínskou tematikou byly z fondu vyčleněny, to dokazuje i fakt, že starý systém signatur, podle kterého byly knihy tematicky, rozděleny a poté umístěny podle čísel na police

¹³⁴ Sign. B II. 74; B II. 77; B II. 78; B II. 104; B II. 145; B II. 237; B II. 301 a B II. 310.

¹³⁵ Sign. B II. 375 NEUBURGER, Christoph Ulrich: *Conciones rurales oder Ganze doch kurze Predigen auff alle Fest- Tag deß Jahrs*. Salzburg 1668–1676.

¹³⁶ Sign. B III. 175 *Die Biblische Geschichte der Religion*. Prag 1780.

¹³⁷ Např. sing. B II. 29 PERLER, Maternus: *Leben Joannis von Gott*. Wien 1757.

¹³⁸ Sign. B II. 113 SPORCKOVÁ, Eleonora Františka: *Christliche Sitten Lehre oder Kunst recht und gut zu leben*. 1712.

¹³⁹ Sign. B II. 59 JUREIN, Josef von; STEPLING, Jose: *Tentamen philosophicum ex institutionum moralium praelectionibus academicis*. Praegae 1760.

¹⁴⁰ Sign. B II. 7 NEUMANN Z PUCHOLCE, Václav; SCHUPICH, Ignatius Franciscus Joannes Nepomucenus: *Dissertationes ex jure publico de jure nobilitatis*. Praegae 1725.

¹⁴¹ Sign. B II. 126 JACQUIN, Joseph Franz von: *Lehrbuch der allgemeinen und medicinischen Chemie*. Wien 1810.

obsahuje pouze jediný svazek¹⁴², označený písmenem D, kterým byly značeny právě svazky zabývající se lékařstvím.

Nachází se zde také nejstarší kniha z celého fondu, rukopis *Merzweyckenkunst oder Gedenkkunst 1576*¹⁴³, který byl dokončen 28. ledna 1576. Kniha je popsána přibližně do půlky bloku, zbytek tvoří prázdné listy. Text je psán kurentem a v německém jazyce. Nadpisy a marginální poznámky jsou psány červeným inkoustem, zbytek textu pak klasickým černým inkoustem. Text je často podtrháván červeným pastelem. Původní kožená renesanční vazba s vytačenými ornamenty se nachází v poměrně dobrém stavu.

Nejstarší tištěná kniha pochází z roku 1589 a je jí konvolut o třech dílech: *Postilla, Das ist: Auslegung der Episteln und Evangelien auf alle Sontage und vornehmsten Feste durch das gantze Jahr*¹⁴⁴, *Postilla. Das ist: Auslegung der Episteln und Evangelien so auf alle fürneme Festtage durch das ganze Jahr gelesen und geprediget werden*¹⁴⁵ a *Postilla. Das ist: Auslegung der Episteln und Evangelien so auf alle Tage die Fasten durch gelesen und geprediget werden*¹⁴⁶, přičemž u prvního díla chybí titulní list a proto s jistotou nelze doložit jeho přesný rok vydání, avšak lze předpokládat, že je stejný jako u ostatních titulů v tomto svazku obsažených. Značně poničená vazba je původní.

Signaturní systém C

V tomto případě je signatura vlepena na oranžovém štítku na hřbetu, který je opatřen perem psaným číslem. V tomto případě nebylo třeba dělit svazky dle velikosti, vyskytují se zde pouze kvarty.

¹⁴² Sign. B III. 76 GEELHAUSEN, Johann Jakob; KRUSIJ, Franciscus Gabriel: *Apollo bifrons aequis oculis veterum et recentiorum placita respiciens seu dissertationes physico-medicae generaliora et principaliora de hominis ortu vita morte morbo et medicina*. Pragae 1719.

¹⁴³ Sign. B I. 123 *Merzweyckenkunst oder Gedenkkunst 1576*. 1576.

¹⁴⁴ Sign. B I. 196/a PRIEELE, Gilles vanden: *Postilla, Das ist: Auslegung der Episteln und Evangelien auf alle Sontage und vornehmsten Feste durch das gantze Jahr*.

¹⁴⁵ Sign. B I. 196/b PRIEELE, Gilles vanden: *Postilla. Das ist: Auslegung der Episteln und Evangelien so auf alle fürneme Festtage durch das ganze Jahr gelesen und geprediget werden*. Cölln 1589.

¹⁴⁶ Sign. B I. 196/c PRIEELE, Gilles vanden: *Postilla. Das ist: Auslegung der Episteln und Evangelien so auf alle Tage die Fasten durch gelesen und geprediget werden*. Cölln 1589.

Tato řada čítá celkem 37 knih a z největší části je tvořena neúplnou edicí *Guldener Denck-Ring*¹⁴⁷, která čítá 28 svazků a tvoří tak přibližně 75% celé signaturní řady. Od sedmého do třicátého čtvrtého dílu žádný díl nechybí. Signatura C II. 6 je osmnáctý díl této edice, který se zde vyskytuje dvakrát. Každá kniha této edice je opatřena supralibrem v jehož poli je okrouhlý štít. V jeho poli se nachází přepásaná lilie. Nad štítem je tiára společně se dvěma biskupskými berlemi. Kolem štítu jsou vyraženy florální motivy. Opis začíná na jedenácté hodině a končí na jedné hodině, v opisu: „A[mandus] S[treer] A[bbas] C[ladrubiensis]“ Toto supralibros patří poslednímu opatu kladrubského kláštera Amandu Streerovi.

Zbytek signaturního systému je tvořen deseti knihami, z nichž je sedm teologického zaměření¹⁴⁸, jedna kniha je učebnicí zeměpisu¹⁴⁹ a poslední dva svazky jsou beletrická díla¹⁵⁰. Všechny knihy jsou psány v němčině.

Časové rozmezí	Počet textových jednotek
1651- 1700	29
1701- 1750	5
1751- 1800	4

Signaturní systém D

Nejmenší a také nejmladší signaturní systém, nepočítáme-li systém, který byl uměle vytvořen, čítá celkem 20 svazků a 24 textových jednotek. Jedná se o kombinovaný signaturní systém, jehož druhou část tvoří písmena od A do O, která jsou někdy také doplněna římskou číslicí, třetí část signatury pak tvoří arabská číslice. Zdá se, že písmeno označovalo žánr knihy a číslice uvedená za ním pak pravděpodobně tvořila přírůstkové číslo či umístění v knihovně.

¹⁴⁷ Sign. C II. 6–C II. 34 POCK, Johann Joseph: *Guldener Denck-Ring, Göttlicher Allmacht und Menschlicher Thaten, Welche sich begeben von Anfang der Welt durch die bißher etliche tausend verstossene Jahre, biß auf jetzt lauffende Zeit*. Augspurg 1730–1752.

¹⁴⁸ Např. sign. C II. 52 *Anleitung zu einem christlichen Religionsunterricht*. Breslau, Liepzig 1801.

¹⁴⁹ Sign. C II. 311 *Erdbeschreibung zum Gebrauche der studierenden Jugend in den kaiserl. königl. Staaten. Erster Teil*. Wien 1781.

¹⁵⁰ Např. sign. C II. SCOTT, Walter: *Nigels Schicksale. Erster Teil*. Wien 1781.

Tuto teorii nabourává výskyt dvou duplicitních čísel¹⁵¹, jinak však čísla tvoří místy mezerovitou řadu od čísla 5 do čísla 45.

Knihy tohoto systému byly vydávány v rozmezí let 1854 až 1947, přičemž převažují knihy z konce devatenáctého a století dvacátého.

Časové rozmezí	Počet titulů
1851- 1900	10
1901- 1950	13
Bez roku vydání	1

Není bez zajímavosti, že drtivá většina knih je psána v jazyce českém (17 svazků). Nabízí se teorie, že tato signaturní řada vznikla až po roce 1947 a sloužila jako drobná nemocniční knihovna, protože ačkoliv se v této řadě vyskytují knihy s náboženskou tematikou, rovnou polovinu textových jednotek tvoří směsice různých témat, ať už se jedná o pedagogiku¹⁵², sociální otázky¹⁵³ či knihy věnující se ekonomickým teoriím¹⁵⁴.

Signaturní systém E

Tato signaturní řada byla vytvořena z knih, u kterých nebyla nalezena žádná z výše uvedených signatur a nedají se tak prokazatelně přiřadit k žádnému ze čtyř původních systémů.

Knihy jsou opět rozděleny dle velikosti na folio, kvart a osmerku, poté roztříděny dle roku vydání, mezní rok se stal letopočet 1801 a dále jsou řazeny dle věcného uspořádání.

Vzhledem k faktu, že se stále čas od času vyskytují nové knihy, které byly nalézány v jiných knihovnách řádu, jsou tyto knihy (pokud je tedy nelze zařadit do některého z výše zmíněných systémů) dořazovány na konec a poněkud tím narušují věcné uspořádání.

V níže uvedené tabulce se nachází časový rozsah tohoto signaturního systému.

¹⁵¹ Sign. D DI. 12; D E 12 a D B 13; D D1 13.

¹⁵² Sign. D E 10 ŠAUER Z AUGENBURKU, Josef (1845-1917): *Pedagogika*. Praha 1897.

¹⁵³ Sign. D N 5/c JANÁČEK, Alois: *Sociální otázka a politické strany české*. Hradec Králové 1922.

¹⁵⁴ Sign. D N 5/a ŠTANCL, Augustin: *Kapitalismus*. Hradec Králové 1923.

Časové rozmezí	Počet titulů
1550- 1600	1
1601- 1650	4
1651- 1700	11
1701- 1750	48
1751- 1800	140
1801- 1850	219
1851- 1900	112
1901- 1950	54
Bez roku vydání	92

Co se týče věcného uspořádání, jsou všechny tři řady řazeny totožným způsobem, jako první jsou řazeny Bible¹⁵⁵, následují misály¹⁵⁶ a breviáře¹⁵⁷ následují díla, která se zabývají praktickou teologií¹⁵⁸, řehole¹⁵⁹, životopisy světců¹⁶⁰, nebo homiletika.¹⁶¹

Objevují se zde také díla starověkých autorů.¹⁶²

Následují dějepisná díla, jejichž značnou část tvoří edice *Allgemeine Weltgeschichte*¹⁶³, dále edice *Die Geschichte unserer Zeit*¹⁶⁴, obsahující 16 svazků a celkem 78 textových jednoete, a také edice *Weltgeschichte*¹⁶⁵. Všechny uvedené edice jsou neúplné. Následují různé učebnice, například učebnici francouzské gramatiky¹⁶⁶ nebo kniha zabývající se základy mineralogie¹⁶⁷. Jako další jsou zařazeny svazky, které jsou spojeny s řádem milosrdných bratří, ať už jde o

¹⁵⁵ E II. 1 *Biblia Sacra vulgatae editionis Sixti V. Pont. Max. Iussu recognita et Clementis VIII. auctoritate edita*. Colonia Agrippina 1679.

¹⁵⁶ E II. 2 DOLEŽAL, A.: *Pořádný způsob: Ceremonii: Z římského misálu a directorium chori vytažený*. 1782.

¹⁵⁷ E II. 3 *Breviarium Romanum. Ex decreto SS. Concilii Tridentini restitutum, S. Pii V. Pontificis Maximi jussu editum*. Augustae Vindelicorum–Graecii 1730.

¹⁵⁸ E II. 6 MÜLLER, Anton: *Methodisch abgefaßtes Krankenbuch zum gemeinnützigem Gebrauche für Seelsorger in der Stadt und auf dem Lande*. Leitmeritz–Prag 1792.

¹⁵⁹ E III. 5 AUGUSTIN, svatý (354-430): *Regula Sancti Patris nostri Augustini, Hypponensis episcopi et ecclesiae doctoris eximii*. Gracia 1758.

¹⁶⁰ E II. 22 CARDELL, Franciscus de Paula: *Divus Franciscus Salesius episcopus Genevensium ex tertio Ordine Sancti Francisci de Paula*. Praegae 1746.

¹⁶¹ E II. 40 DILG, Johann Baptist: *Kurze Predigten nach der heiligen Messe zum Gebrauch der Landgeistlichen*.

¹⁶² E III. 13 OVIDIUS: *Des Publius Ovidius Naso Verwandlungen*.

¹⁶³ E II. 66/1–E II. 66/60 GUTHRIE, William; GRAY, John; HEYNE, Christian Gottlob: *Allgemeine Weltgeschichte*. Brünn–Troppau 1785–1788.

¹⁶⁴ E III. 46/1–E III. 46/ 16 STRAHLHEIM, Carl: *Die Geschichte unserer Zeit*. Stuttgart 1827–1829.

¹⁶⁵ E II. 149/1 – E II. 149/ 8 SCHLOSSER, Friedrich Christoph; JÄGER, Oskar; WOLFF, Franz: *Weltgeschichte*. Berlin.

¹⁶⁶ E II. 70 CHOFFIN, David Etienne: *Introduction à la Grammaire des dames, avec un avant-propos*. Berlin 1775.

¹⁶⁷ E I. 45 NAUMANN, Carl Friedrich; ZIRKEL, Ferdinand: *Elemente der Mineralogie*. Leipzig 1877.

modlitební knížky¹⁶⁸ či ceremoniály¹⁶⁹. Téměř na konci každé ze tří signaturních řad se pak nachází krásná literatura¹⁷⁰.

Na samém konci se pak nachází knihy, které byly nalezeny v době, kdy již byla signaturní řada uspořádána a byly proto dořazeny na konec, jedná se například o řeholní pravidla¹⁷¹ či různé knihy s medicínským zaměřením¹⁷².

V tomto signaturním systému se také nachází jeden ze dvou rukopisů, které se v knihovním fondu vyskytují. Jedná se knihu opatřenou signaturou E II. 2, která nese název *Pořádný způsob: Ceremonii: Z římského misálu a directorium chori vytažený. Od Hromnic až do slavného vzkříšení Páně trvající*¹⁷³, jejímž autorem je A. Doležal a svou práci sepsal roku 1782. Jak již název knihy napovídá, jedná se částečný opis římského misálu a direktáře. Obsahuje velice pečlivě vytvořené notové osnovy opatřené příslušným textem, ale také česky psaný „návod“ jak vést správně mši.

INDIVIDUÁLNÍ ZNAKY KNIŽNÍHO FONDU

Jiné signatury

Jen velice málo knih nedisponuje nějakou další signaturou, než je ta, dle které je knihovní fond seřazen. Jejich přibližný počet je 43. Jedná se především o akefalické knihy (např. Latinsko-německý slovník, jehož přesný název se nepodařilo dohledat¹⁷⁴), azbukou psanou

¹⁶⁸ E II. 81 *Modlitební knížka členů hospitálního řádu sv. Jana z Boha*. Praha 1930.

¹⁶⁹ E II. 80 MEYER, Rafael: *Ceremoniál hospitálního řádu sv. Jana z Boha*. Praha.

¹⁷⁰ Např. sign. E II. 188 MEIßNER, G. H.: *Stammbuch, oder Denkmäler der Freundschaft und Liebe*. Leipzig—Wien 1811.

¹⁷¹ Např. sign. E II. 198 MEYER, Rafael: *Řeholní pravidla n. sv. o. Aurelia Augustina, hipponského biskupa a věhlasného církevního učitele*. Praha.

¹⁷² Např. sign. E II. 208/1 – E II. 208/ 4 ALBERT, Eduard: *Lehrbuch der Chirurgie und Operationslehre. Erster Band- Vierter Band*. Leipzig—Wien 1884.

¹⁷³ Sign. E II. 2 DOLEŽAL, A.: *Pořádný způsob: Ceremonii: Z římského misálu a directorium chori vytažený. Od Hromnic až do slavného vzkříšení Páně trvající*. 1782.

¹⁷⁴ Sign. E II. 69.

knihu, jejíž přesný název se taktéž nepodařilo dohledat¹⁷⁵ nebo již zmiňovaný rukopis¹⁷⁶ a pak také dodatečně nalezené knihy, které byly do fondu přidány v době, kdy už byl uspořádán.¹⁷⁷ Všechny ostatní svazky nějakou další signaturu obsahují.

Jiná signatura A

Tento signaturní systém dokládá, že knihy byly uspořádány podle písmen a čísla police, přičemž každá kniha měla ještě číslo, podle kterého byla na polici umístěna. Signatura je psána ve tvaru *Littera X. Scala X. Numero X.* Tento systém převažuje u knih v signaturním systému B, přičemž nejmladší knihy obsahující tuto signaturu pochází z let 1826¹⁷⁸ a 1830¹⁷⁹ avšak tyto zápisy jsou psány jinou rukou a v trochu jiném formátu (není uvedeno číslo na polici) a proto lze předpokládat, že původní autor vytvářel tento systém o několik desítek let dříve, nejdříve pak v roce 1773¹⁸⁰. U jedné knihy¹⁸¹ se vyskytuje ještě další anomálie a to, že je signatura značena jako *Scala Fil. Super N[umero] 23* a na rozdíl od všech ostatních signatur z tohoto systému je psána tužkou, takže není jasné, zdali tato signatura vůbec s touto signaturní řadou alespoň zdánlivě souvisí. Pokud ano, může se jednat o úplný prvopočátek vzniku této signaturní řady, neboť tato kniha pochází z roku 1757 a signaturní systém prokazatelně vznikl zhruba o patnáct let později.

Knihy jsou řazeny dle věcného uspořádání. Touto signaturou je opatřeno celkem 390 knih avšak i přesto je tento systém velice mezerovitý a spousta signatur chybí. Signatura je uvozena písmeny A až M, a jsou zastoupena téměř všechna písmena první poloviny latinské abecedy, chybí pouze B a I. Písmena C a D obsahují každé pouze jeden svazek. Je pravděpodobné, že tyto litery byly vyčleněny v době, kdy se fond nacházel ve Strahovské

¹⁷⁵ Sign. E II. 85.

¹⁷⁶ Sign. E II. 2.

¹⁷⁷ Sign. E II. 191- E II. 208.

¹⁷⁸ Sign. B II. 9; B II. 10; B II. 11 a B II. 489.

¹⁷⁹ Sign. B II. 441.

¹⁸⁰ Sign. B III. 331.

¹⁸¹ Sign. B II. 30.

knihovně. Lze předpokládat, že se pod písmeny B, C, D a I nacházela díla z oblasti přírodních věd a lékařství.

Prostory, ve kterých byly knihy uloženy, tvořilo až 8 polic a každé písmeno bylo uloženo zvlášť. Na policích nebyly knihy děleny dle velikosti a na jednu se vešlo průměrně 30 knih, nejvyšší počet na jedné polici byl 40.

Autor také ne vždy dodržoval zavedený úzus, v celkem 44 případech tato signatura začíná slovem „Infra“. Lze předpokládat, že k rozhodnutí uvozovat tuto signaturní řadu slovem „Infra“ dospěl v pozdější době, neboť signatury začínající tímto slovem se nacházely v policích 5, 6 a 7 (výjimkou je jediná signatura, která nese označení Infra Littera A. Scala 3. Numero 11.) a to jsou právě nejvyšší čísla polic, které tato signaturní řada obsahuje.

Knihy jsou řazeny podle věcného členění. Následující tabulka obsahuje celé rozčlenění dle písmen. Písmeno C v ní není zahrnuto, neboť se jedná o akefalický svazek, jehož titul se nepodařilo přesně dohledat. U písmen D a E také nelze s jistotou určit, zdali je zaměření určeno správně, neboť písmeno D obsahuje pouze 1 svazek a písmeno E 7 svazků.

Littera	Zaměření
A	Morální teologie
D	Lékařství
E	Biografie
F	Varia
G	Filozofie
H	Homiletika
K	Právo
L	Askeze
M	Katechetika

Jiná signatura B

Téměř každá kniha obsahuje signaturu Památníku národního písemnictví. Z celkového počtu 1331 jí nedisponuje pouze 80 knih. Signatura je doplněna o reliéfní razítko Památníku

národního písemnictví. Opis začíná na šesté hodině, v opisu: „* STRAHOVSKÁ KNIHOVNA“. V poli: „PNP“ Toto razítko nebylo zahrnuto do vlastnických poznámek, neboť se nachází v každé knize, která je signaturou Památníku národního písemnictví opatřena. Signatura je psána modrou propisovací tužkou nebo modrým kuličkovým perem, které však propíjelo papír¹⁸² a tudíž od něj bylo ustoupeno. V drtivé většině případů se signatura nachází na versu titulního listu, v případě, že se jedná o akefalickou knihu, je signaturní číslo zapsáno obvykle na předním přideštití, přední předsádce, výjimečně pak v samotném textu. Signatura je ve tvaru šestimístného čísla s lomítkem, za kterým je dopsáno písmeno S značící Strahov. Signaturní řada je téměř nepřerušovaná od čísla 369 540/S do 370 938/S s výjimkou signatur od čísla 370 499/S do čísla 370 559/S, mezi nimiž se nachází pouze jediná signatura, 370 527/S. Signatury, které se vymykají signaturní řadě, jsou signatury 152256/S¹⁸³, 255 799/S¹⁸⁴, 369 025/S¹⁸⁵, 369 341/S¹⁸⁶ a 269 888/S¹⁸⁷. V posledním uvedeném případě se však s největší pravděpodobností jedná o přepis a správně má být 369 888/S, tato signatura totiž chybí. V několika málo případech se stalo, že je signatura duplicitní.¹⁸⁸ Zajímavý je i případ signování edice nesoucí název *Johann Samuel Traugott Gehler's Physikalisches Wörterbuch*¹⁸⁹, tato edice obsahuje také pět sešitů obsahující výkresy, které nesou název *Kupfertafeln zu Gehler's Physikalischen Wörterbuche*¹⁹⁰ a náleží vždy k nějakému dílu výše zmiňované edice. Daný díl a k němu odpovídající sešit s výkresy jsou označeny stejnou signaturou.¹⁹¹

Ze signaturní řady lze dále vyčíst, že knihy bez řádné signatury (jedná se především o dnešní signaturní řady C, D, E, avšak nachází se zde i několik knih ze signaturního systému B) byly

¹⁸² Např. sign. B II. 55.

¹⁸³ Sign. E II. 57.

¹⁸⁴ Sign. E I. 19.

¹⁸⁵ Sign. E III. 41.

¹⁸⁶ Sign. B III. 333.

¹⁸⁷ Sign. E II. 12.

¹⁸⁸ Např. u sign. E II. 59 a E II. 148 je uvedena stejná signatura: „369 897/S“.

¹⁸⁹ Sign. E II. 169/1–E II. 169/17.

¹⁹⁰ Sign. E II. 169/18–E II. 169/22.

¹⁹¹ Např. sign. E II. 169/6 a E II. 169/ 18 nesou shodnou signaturu 370 062/S.

signaturou opatřovány jako první. Nejprve byly roztříděny dle velikosti na folio, kvart a osmerku a pak seřazeny dle věcného uspořádání. Po neoznačených knihách následuje signaturní systém B, který je srovnáný dle číselné signatury, kterou byly tyto knihy opatřeny, avšak nečlení je dle velikosti. Jako poslední byly označeny knihy ze signaturního systému A, ty byly uspořádány dle přírůstkového čísla, které je součástí signatury.

Na samém konci se nachází necelých 50 svazků především ze signaturního systému E, které byly nejspíše nalezeny až průběžně. Opět jsou seřazeny dle věcného uspořádání.

Jiná signatura C:

Pod toto označení patří všechny další signatury, které se v knihách nachází. Pověětšinou jsou psány tužkou ať už na přední přidešti či předsádce, v několika málo případech používal pisatel modrou propisovací tužku nebo černé pero. Za určitých podmínek by šlo zrekonstruovat dva ryze číselné signaturní systémy, které jsou psány tužkou povětšinou na přední předsádce, lze však rozpoznat, že každý z nich psala jiná osoba. Navíc u jednoho z nich převažují vyšší čísla signatur (v rozmezí 1000- 2157). Případné další signaturní systémy se ve fondu nachází v řádech několika jednotek maximálně desítek.

Do tohoto označení byly zařazeny také všechny signatury doplňující signaturní systém A a jsou psány na versu titulního listu.

Supralibros a exlibris

Celkem v třiatřiceti případech se v knihovně nachází kniha opatřená supralibrem. Jedná se o prvek, který dokazuje vlastnictví knihy určitou osobou a nachází se výhradně na knižní vazbě,

ať už na deskách, hřbetu, ořizce či sponách.¹⁹² Supralibros, která se lze nalézt v tomto knižním fondu mají podobu buď slepotiskem raženého textu¹⁹³ či znaku¹⁹⁴, nebo papírového štítku¹⁹⁵, nalepeného na předních deskách, obsahujícího jméno vlastníka knihy.

Jedno supralibros představuje ikonu zobrazující Jana z Boha, který ve svých rukou třímá kříž s Ježíšem Kristem. Nad touto ikonou je pak slepotiskem vyraženo jméno vlastníka, jeho příslušnost k řádu a také letopočet. Na zadních deskách je vyražen znak milosrdných bratří, tedy větev s dvěma listy, na které roste puklé granátové jablko, nad kterým se nachází dělový kříž převyšovaný šesticípou hvězdou.¹⁹⁶ Stejný vlastník se objevuje ještě u jedné knihy, tentokrát se ale jedná jen o prostý vyražený nápis.¹⁹⁷

V jednom případě je kniha¹⁹⁸ opatřena znakem Tovaryšstva Ježíšova (v kartuši nápis IHS provázené latinským křížem, který vyrůstá z písmene H, a který má po každé straně jednu hvězdu), v tomto případě se nejspíše jedná o knihu, jejíž vazba pravděpodobně vznikla v některé z jezuitských dílen.¹⁹⁹

Jedno supralibros náleželo klášteru v Plasech, které znázorňuje znak plaského kláštera a jako srdeční štítek je umístěn znak plaského opata Evžena Tyttla. Ve stejné knize se také na versu titulního listu nachází grafika s obdobným motivem.

Supralibrem jsou také opatřeny všechny svazky neúplné edice *Güldener Denck-Ring*²⁰⁰. Na deskách je slepotiskem vyražen okrouhlý štít, v jehož poli se nachází přepásaná lilie. Nad štítem je tiára společně se dvěma biskupskými berlemi. Kolem štítu jsou vyraženy florální motivy. Opis začíná na jedenácté hodině a končí na jedné hodině, v opisu: „A[mandus] S[treer] A[bbas] C[ladrubiensis]“

¹⁹² VOIT, Petr: *c. d.*, s. 850.

¹⁹³ Sign. B III. 65.

¹⁹⁴ Sign. B II. 483.

¹⁹⁵ Sign. B III. 130.

¹⁹⁶ Sign. B III. 130.

¹⁹⁷ Sign. B III. 64.

¹⁹⁸ Sign. B III. 433.

¹⁹⁹ VOIT, Petr: *c. d.*, s. 969.

²⁰⁰ Sign. C II. 6–C II. 64.

Vlastníkem tohoto supralibros byl opat benediktýnského kláštera v Kladrubech Amand Steer, který svou funkci vykonával od roku 1753 do roku 1784, kdy došlo ke zrušení kláštera.

Zbylá supralibra jsou pak ryze textového charakteru.

Stejně tak jako supralibros se tištěné či štítkové exlibris objevuje jen sporadicky. Mívá podobu na předním přidešti vlepeného štítku²⁰¹, který obsahuje jméno vlastníka, může být také předtištěno²⁰².

Následující tabulka prozrazuje výskyt všech pěti štítkových exlibris, která fond obsahuje.

Vlastník	Signatura
Kaucký, Jan	D EII. 39
Fr. Mandel, Albert	E III. 16
Metzner, Felix	E II. 180
Fr. Robert, Adrianus	E II. 41
Wegracht, Carolus Borrommeus	B II. 233

Vlastnické poznámky

Vůbec nejčastější vlastnickou poznámkou je perem psané exlibris obvykle ve tvaru „*Ex bibliotheca fratrum Misericordiae Pragensis*“, které značí, že kniha patřila do majetku řádu.

Tato poznámka je v mnoha případech různě zkrácena²⁰³ a v naprosté většině případů se nachází na předním přidešti či přední předsádce a ponejvíce je psána v jazyce latinském, méně často se pak vyskytuje verze v němčině.²⁰⁴ Celkem 157 knih je opatřeno takovouto poznámkou, z toho 114 z nich se nachází v nejstarším signaturním systému. Psané exlibris u novějších knih nahradilo modré okrouhlé razítko, jehož opis od pole oddělen jednoduchou linkou, opis začíná na sedmi hodinách, v opisu: "KONVENT MILOSRDNÝCH BRATŘÍ *",

²⁰¹ Např. sign. E II. 41.

²⁰² Např. sign. D EII. 39.

²⁰³ Např. Sign. B II. 57 – Vlastnická poznámka: "Ex Bibl[iotheca] Fr[atrum] Misericordiae."; B I. 393 – Vlastnická poznámka: "Bibl[iotheca] Fratrum Misericordiae Pragensis." či B I. 196 – Vlastnická poznámka: "F[ratrum] Mis[ericor]diae Prag[ensis]"

²⁰⁴ Např. Sign. E II. 92 – Vlastnická poznámka: "Zum Spitalgebrauch im Kloster der barmherzigen Brüder zu Prag."

v poli: "v PRAZE I." V několika málo případech se v takovéto poznámce zmiňuje datace²⁰⁵ či bližším umístění knihy, například v nemocnici²⁰⁶, nebo noviciátu²⁰⁷.

A právě knihy, které patřily do noviciátní knihovny mnohdy obsahují přeškršel vlastnických poznámek od noviců, kterým kniha prošla rukama. Vzhledem k tomu, že tyto podpisy byly často psány chaoticky přes sebe, text nebo jeho části přeškrťovány či zamalovány, je mnohdy obtížné přečíst všechna jména vlastníků, jejichž rukama kniha prošla. Například v knize *Auslegung der Regul des heiligen Bischoffs, hocherleuchteten Kirchen-Lehrers, und grossen Ordens-Vatters Aurelii Augustini*²⁰⁸ se nachází celkem 31 různých alespoň z části čitelných vlastnických poznámek a některé další nejsou v tabulce obsahující jména vlastníků zmiňována, neboť jejich podpisy či zápisy o vlastnictví nejsou čitelné ať už z důvodu přeškrtnutí poznámky či jsou obtížně čitelné kvůli tomu, že jsou zapsány přes jinou vlastnickou poznámku.

Díky vlastnickým poznámkám lze také vyzorovat, že se knihy do vlastnictví řádu dostávaly různou cestou, ať už šlo o dar noviciátu, kdy knihu daroval farář Josef Češka²⁰⁹, v té době působící ve farnosti Popovičky,²¹⁰ či knihy²¹¹ byly majetkem far Kvílice a Libochovice, které se nachází severně od Prahy a jsou od sebe vzdáleny přibližně 20 km a odtud se následně dostaly do vlastnictví řádu milosrdných bratří. U posledního dílu edice²¹² se ještě navíc objevuje vlastník jménem Johannes Slavětínský.

Některé knihy byly také zděděny, například kniha²¹³, jejímž majitelem byl původně Dionysius

²⁰⁵ Sign. B II. 327 – Vlastnická poznámka: "Ex bibliotheca Fratrum Misericordiae ad S[anctos] Apost[olos] Simonem et Judam Vetero Prage [1]789."

²⁰⁶ Sign. E II. 182 – Vlastnická poznámka: "Spitalbibliothek."

²⁰⁷ Sign. B III. 72 – Vlastnická poznámka: "Donavit Novitiatu Pragensi P[ater] Aurelius Plichta. Ad Novitiatum Maii [1]794"

²⁰⁸ Sign. B I. 73 HÖHN, Anton: *Auslegung der Regul des heiligen Bischoffs, hocherleuchteten Kirchen-Lehrers, und grossen Ordens-Vatters Aurelii Augustini*. Wirtzburg 1754.

²⁰⁹ *Římskokatolická farnost Říčany*. In: <http://urad.ricany.cz/farnost/popovicky/> [citováno dne 16. 4. 2019]

²¹⁰ B I. 299 – vlastnická poznámka: "Donavit pro Novicatu Antiquo urbensi F[ratres] Misericordiae P[ater] Josephus Czeschka Curatus Emeritus Ecclesiasticae A[nn]o 1783"

²¹¹ Sign. A SSB 66/II.; A SSB 67/III. a A SSB 68/IV.

²¹² Sign. A SSB 68/IV.

²¹³ Např. sign. A TPA 170.

Hraček. V některých případech²¹⁴ je uvedeno pouze jeho křestní jméno. Do fondu se takto dostalo celkem sedm knih, osmá kniha je opatřena jeho vlastním exlibris²¹⁵.

V jedné z knih²¹⁶ se také nachází poznámka knihovníka E. Sancuse Suchánka, který když odcházel, tak do pražské knihovny tuto knihu pořídil.

V níže uvedené tabulce se nachází abecední seznam vlastníků. Tabulka neobsahuje všechny osoby, neboť v některých případech nebylo poznámku správně přečíst at' už z důvodu její nečitelnosti nebo díky poškození, rozmazání či vygumování vepsaného textu. Ne všechny poznámky se podařilo úspěšně přečíst, proto se u jmen vyskytují značky [?] pro nejistý přepis, [---] pro nečitelný text a [...] značící poškozený text. Počet teček či pomlček odpovídá pravděpodobnému počtu vynechaných písmen. Pokud se v tabulce vyskytuje stejné jméno víckrát je to způsobeno buď tím, že u některých poznámek stejného vlastníka se vyskytuje rok, kdy byly do knihy vepsány, nebo tím, že některá běžná jména se opakují a dle odlišného stylu písma se nezdá, že by se jednalo o tutéž osobu.

Jména jsou transliterována a pro autenticitu jsou u všech řeholníků uváděny jejich tituly. Jedná se především o členy řádu milosrdných bratří, avšak několik dalších bylo členy například benediktýnů²¹⁷ či Tovaryšstva Ježíšova²¹⁸.

Jméno	Rok	Signatura
Fr. Adalbertus		B II. 73
Fr. Adalbertus		E II. 4
Fr. Adamiti		E III. 41
Adler, Maria		E II. 39
Fr. Adolphus		A SSA 31
Fr. Adolphus		B II. 73
Fr. Adolphus		E II. 45
Fr. Alphonsus		B I. 13
Fr. Ambrož, Antonius		E I 34
P. Andrea		A TPA 166

²¹⁴ Např. sign. A TPA 19/2.

²¹⁵ Sign. B III. 25.

²¹⁶ Sign. B I. 462.

²¹⁷ Propians, Addelmund.

²¹⁸ Fr. Schleischer, Josephus.

Fr. Antonius	1771	B III. 481
Antonius a Sancti Eligio	1775	B III. 140
Antonius a Sancti Eligio		B III. 142; B III. 489
Fr. Apostolos	1765	B III. 269
P. Arcadis		B III. 249
Armolus[?]		B II. 80
Fr. Augustus		B II. 509
Fr. Auremund		A TPA 69
Aus[...], Deedertus[?]		B III. 137
Bakl, Gilbertus		B II. 514
Bayer, Carolus		E II. 143
Fr. Beda		B II. 73
Fr. Benesius		B III. 125
Bezdieka, Ludovicus		B III. 481
Bezdieka, Ludovicus	1749	B III. 489
Biehl, Hugo Martin		B II. 496
P. Bílý, Theobald		A TPB 7/II/a
P. Bílý, Theobald	1894	A SSA 58; A TPB 11/III/b
Bonaventura		B III. 402
Fr. Bonifilius	1919	A TPB 39
Fr. Borgias		E II. 196
Fr. Böskl, Pius		B III. 157
Bouška, J.	1907	E I. 48
Fr. Braun, Reginus	1736	A TPA 191
Buszinsky, Waldus		B III. 137
Fr. Caessarus		B III. 400
Fr. Camilus[?]		B III. 125
Fr. Castulus		B II. 514
Fr. Castulus		E III. 37
Fr. Ceaddus		A TSA 9
Fr. Celsus		B II. 73
Celsus, Nertus Petronius		B II. 514
Fr. Constantius		B III. 29; B III. 30
Fr. Corbinianus	1809	B II. 73
Fr. Corbinianus		B II. 514
Fr. Cotenianus		B III. 413
Cülestinus, Fridolunis		B II. 80
Fr. Cupertinus		E III. 37
Fr. Cymburg[?], Maurus[?]		B II. 73
Czabaum[?], Antonius	1810	B III. 115
Fr. Czerman[?]		E III. 37
P. Czerny, Josephus		A SSB 65/I; A SSB 66/II; A SSB 67/III; A SSB 68/IV
P. Czeschka, Josephus	1783	B I. 299; B I. 300; B I. 301
Černý		B I. 459
Fr. Damarceni, Johannes		B III. 470

Fr. Daum, Andreas		B III. 431
Fr. Decorosiuß		B II. 77
Fr. Dihr, Guidonus		B III. 60; B III. 51
Fr. Dorotheus		B III. 125
Drahoslav, Jan Rudolf		E III. 20
Fr. Driak, Ferdinandus		B III. 137
P. Dubensky, Matheus	1758	A TPA 172
Dvořan, Franciscus		E II. 45
Fr. Eitelhuber, Hermolaus		B II. 73
Engitus		A TPA 7/a
Fr. Englert, Franciscus	1725	B I. 20; B II. 191; B II. 331; B II. 407; B III. 20; B III. 88; B III. 117; B III. 121; B III. 240; B III. 256; B III. 442
Englisch		B II. 248
Epter[?], Adrius (pater Antoninus)		A TPA 4
Fr. Erasmus		B III. 406
Fr. Eremisches[?]		B III. 481
P. Erhard, Zacharias		B II. 203; B II. 204, B II. 205
Fr. Eugema, Eugenius		B III. 137
Fr. Eusebius		A TPA 8/b
Fr. Eusebius		A TPA 84
Fr. Evagnius		B II. 80
Evanczicky, Andreas	1758	E II. 54
Fr. Facundi, Joannes		B III. 489
Fr. Ferenius[?], Vincentus		B III. 481
Fink, Gabriel Carol		B III. 487
Fr. Fiorentian		B II. 77
Fr. Fischer, Gerveisius		B II. 73
Fischler		B II. 80
Fr. Flavian		E III. 37
Fr. Flavianinus	1812	E III. 37
Fr. Fleischner, Antonius	1738	E II. 57
Fr. Flete[?], S.		B III. 219
Fr. Florian	1806	E II. 45
Fr. Florianus		E II. 49
Foer[?], Michael[?]		B II. 31
Fogl, Adolphus		A SSA 67
Fr. Fortunato Gott		B III. 396
Franciscus, Helennus[?] von		E II. 3
Francke, Josephus		B III. 85
Francus, Ju[.]nus		B II. 514
Fr. Franquillus		B III. 137
Fritsch		B II. 514
Fritsch, Venceslaus		B II. 514
Fr. Fructulus		E III. 37

Funk, Simeon	1773	B III. 234
Fr. Gallasek, Joannes	1762	A TSA 31/a
Gäller, Gertrud		E I. 26; E II. 176
Fr. Georgius		B III. 115
Fr. Ginme[--], Juvenatus		B III. 137
Fr. Gleišcher, Adamitus		B III. 59/bis
Fr. Glumerius[?]		B II. 514
Fr. Goar		E III. 30
Goll, Josephus		E III. 17
P. Graff, Maxmilian	1794	B II. 60; B II. 118; B III. 41; B III. 42
Grondt, Johannes Georgius Nepomucenus (fr. Wendelin)		B III. 581
Grossmann		A SCNA 364/II
Fr. Haht[?], Victorianus	1864	E III. 68
Haiduk, Nepomucensus	1831	B II. 209; B III. 250
Haiek, Longinus Venzel		A TSB 13/II
Hainys, Vladimír		A TPB 1/I; A TPB 2/III; A TPB 3/II
Hamerschlag		E II. 166
Hectore		A TPA 166
Fr. Hee[-]g, Franz		B II. 80
Hek, Cassianus Alois		A TPB 6/I/a; A TPB 8/II/a
P. Henckel, Johannes Jacobus	1710	A TPA 84
Herden		A TPA 77
Fr. Hermoleus		E III. 37
Fr. Hermoleus, Quido Hugo		B II. 80
Herold, Josephus		B III. 122
P. Hirsch		A TSA 1
Fr. Hindel, Valerian		E III. 30
Hložengss, Dorotheus		B III. 137
Hoffmanek, Josephus		B II. 417
Hoffmann		A TPA 77
P. Höchenberger, Joannes Jacobus		A TPA 143/c
Holada, Theofil		E II. 191
Fr. Horaczek, Franz Thomas		E II. 55
Fr. Hortila[?]		B II. 73
Hrabal		A TPB 9/II/b
P. Hraczek, Dionysius		A TPA 18/I; A TPA 19/II; A TPA 22/V; A TPA 23/VI; A TPA 24/VI; A TPA 25/VII ; A TPA 70; A TPA 170; B I. 2; B III. 25
Fr. Hrodt, Adalbertus	1769	B III. 123
Fr. Hrodt, Adalbertus	1768	B III. 269
Br. Hroznata		E II. 81
Hubaczek[?], Franciscus		A TPA 7/a
Fr. Charvat, Petronius		B II. 73

P. Christoph		B II. 110
Fr. Christopherus		E II. 49
Fr. Chytrý, Gabriel		A TPB 19
Chytrý, J.		D C 33; E II. 147; E II. 166
Fr. Isacus		B II. 80
P. Iuvenatus		E III. 61
Fr. Jacobus	1812	B II. 514
Fr. Jacobus		E III. 37
Jančařík, Jaroslav (fr. Irenaeus)		A SSB 54; A TPB 38; A TSB 13/II
Jančařík, Jaroslav (fr. Irenaeus)	1900	A TPB 32; A TPB 35/d
Fr. Jires, Adalbertus		B II. 514
Fr. Johannes		B III. 481
Fr. Juventius	1811	E II. 45
Fr. Kaucký, Johannes		D EI 24
P. Kaufer, Thomas	1736	A TPA 38/I/b; A TPA 40/II/b; A TPA 72/III/b
Kaupka, Venceslaus		B III. 123
Fr. Kautzký, Angelus		B II. 73
P. Kesler		B II. 108
Kleins[.], Johann		E I. 6/3
Klenka, Franz		E I. 6/3
Klumpart, Joannes		A TPA 172
P. Knaka, Archang[elus[?]]		B III. 65
Fr. Knisek, Othomar		B III. 527
Fr. Knobloch, Ivan		E III. 36
Fr. Konias Sekundo		B III. 233
P. Konias, Antonius		A TPA 31
Koniáš		E II. 45
Fr. Kopecký, Abrahamus	1814	E II. 49
Fr. Köppernig, Chysologius	1737	A TPA 6
Kordač	1906	D EI 24
Kral, Josephus		E II. 74
Kraus		E III. 35
Kraus, Florianus		B II. 171
Krauss, Eduard		A TPA 143/c
Kresinger		B II. 398
Kresl, Franz de		B II. 557
Fr. Krossula[?], Vilibaldus	1787	B III. 288
Krupka, Antoš	1917	E II. 189
Krzz, Wenceslaus		A TPA 7/a
Kumpost, Josephus	1783	E II. 74
Fr. Kunerth, Castulus		B III. 138; B III. 459
P. Kupp[?], Josephus Georgius		E I. 4

Fr. L[...].tenant[...], Hyeronymus		B II. 73
Fr. Lanes, Deodatus	1744	E III. 16
Fr. Langer, Amadeus		B II. 514
Fr. Lascha, Erhardus		B II. 73
Fr. Leander, Proedilius[?]		B II. 80
Fr. Lederer, Hermenegildus		B II. 514
Fr. Ledsen, Primitivus		B II. 73
Leibel. Eduard		E I. 20
Fr. Lorenz, Franciscus		B II. 73
Luccianus		B II. 514
P. Ludegert, Franciscus		A TPA 127/b
Fr. Ludovicus		B III. 446
Fr. Madel, Albertus	1836	E III. 16
Marcus		B II. 80
Fr. Matuschka[?], Pludus		B II. 73
Fr. Maurus		B II. 73
Fr. Maurus		E III. 37
Milege[?], J. K.		A TSB 3/I
Fr. Minarzik, Ernestus		B II. 73
P. Mitkovits, Aegidius	1820	A TPA 152
Fr. Müller, Gabriel		E III. 35
Fr. Nivardi		B III. 532
Novák, L. (fr. Justus)		E II. 97
Fr. Nowák, Servulius		A TPA 155; B II. 325; B II. 604
Fr. Objech[?], Corinicius		B II. 514
Fr. Ohnhaus, Joseph		A TSA 3
Ondráček, Josef		E II. 81
Pacovský, Emil	1907	E I. 48
Fr. Pařízek		E II. 97
Paschinger, Sympertus		E II. 44
Paulinus, K. K.		B III. 233
Fr. Peterka, Fructuorus		B II. 73
Fr. Petronius		B II. 73
Fr. Petronius		B II. 514
Fr. Petrus[?]		B II. 514
Fr. Philosophus		B III. 481
Pischný, Josephus		C II. 123
Fr. Placidus		B II. 73
Fr. Plichta, Aurelius	1794	B III. 72
Fr. Plichta, Prosperus		B I. 1; B III. 44
Fr. Plichta, Prosperus	1749	E II. 54
Pokorný, K.		A SSA 39
Polánecký, Rudolf		E I. 23, E I. 24/1; E I. 24/2; E II. 79; E II. 145; E III. 45
Fr. Policarp		B II. 73

Prager, Basilius		E II. 48
Preis, B.		E II. 164
Propians, Addelmund		A TPB 31
Propsa, Dorotheus		B III. 137
Pusl, Fridericus	1746	B III. 533
Fr. Rath, Marianus		B III. 233
Reinperger, Erwindig[?]		E III. 4
Reisner, Wald Prindus		B III. 413
Fr. Reisz, Cupertinus		B II. 73
Rezler, Rom.		A TPB 9/II/b
Fr. Ridler, Edmund		E III. 5; E III. 16
Rilke, Chrisopher		B II. 128
Fr. Rilke, Theobald	1899	E II. 142
Röckl, Agustinus		B II. 286
Fr. Romulus		B II. 514
Rothberger, H.		B II. 120
Fr. Rotk, Benignus		B II. 95
Fr. Rukeich[?], Protosius		B II. 73
Fr. Ruptiael		B II. 73
Sanda, A.		E II. 167
Fr. Sarcander, Joannes		E III. 38
Sedláček, Bonifilius	1849	C II. 75
Fr. Sedvus, Beda		B II. 514
Fr. Seidl, Antonius	1815	E II. 4
Fr. Serviliernus	1802	B III. 413
Fr. Servus[?]		B II. 73
Schadek, Kochus		A TPA 186
Schaffgotsch, Bertholdus de		A TPA 73/I
Schaffgotsch, Franciscus de		A TPA 73/I
Fr. Schatz, Paulinus		B II. 73
Fr. Scheill, Wen[ceslaus[?]]		B II. 63
Schirner, Martin	1769	B III. 431
Schlan, Paulus		B II. 514
Schlann[?], Ron		E II. 45
Fr. Schleischer, Josephus		B III. 457
Schmidt, Crispinienus		B III. 227; B III. 418
Fr. Schmidt, Thomas		B II. 207; E III. 39
P. Schmidt, Thomas		E II. 58
Schoffner[?], Joseph		E II. 166
Schwanda, Michael		B II. 405; B III. 401
Schwarz, Leopoldus	1677	A TPA 30
Fr. Schwarz[?]		E II. 45
Sigel, Leopold		B II. 128
Slavietinsky, Joannes	1810	A SSB 68/IV
P. Smolka, Emericus		B II. 58

Fr. Snidek, Josephus		B III. 400
Spilka, Adalbertus Bernar		B III. 457
Spindler Oberklee		A SSB 29
Spindler, Augustin	1835	A SSA 20/I
Spindler, Augustin	1838	A TPA 65; A TPA 154; A TSB 4
P. Spirit		B III. 249
Fr. Staihnes, Angelus		B II. 73
Stampach, Johann von	1804	E II. 55
Stanza, Mathias		B III. 487
Stänzl, Nicolai		B II. 207
P. Staryy[?], Joannes	1678	B II. 375
Steinreitter, Antonius		E III. 11
P. Stena[?], Pelagius		B II. 514
Fr. Step[...], Petronius		B II. 514
Fr. Strobl, Josephus	1788	E II. 7/1; E II. 7/2; E II. 7/3; E II. 7/4
Suchanek, E. Sancus		B I. 462
Suchanek, Wenceslaus		A TSA 26
Fr. Svoboda		B II. 496
Fr. Šimon		E III. 49
Teubel, Julius		E II. 158/1
P. Thanheiser, Geogius		B III. 104
Fr. Timothei	1738	B III. 214
Ubum[?], Aedolf		E II. 4
Ulmann		B II. 374
Ulrych, František		E II. 196
Fr. Vabinianus		E II. 49
Fr. Valerian	1758	E II. 54
Venceslaus		B III. 75
Fr. Venturinus		E II. 150
Fr. Vincentius	1756	B III. 489
Fr. Vincent Geofrius	1786	B III. 481
Fr. Vitus		E II. 195
Fr. Voger, Theodoricus		B II. 73
Fr. Volf, Consalvus	1809	B II. 514
Fr. Wagener, Archangelus	1743	B III. 83
Fr. Wagener, Archangelus	1746	E III. 14
P. Wagner, Joannes Georgius	1746	A TPA 31
Walter, Laurent	1774	B III. 431
Fr. Wasserburger, Patritius	1731	B III. 253
Wažela[?], Franz Spiridion	1842	A TPA 149
Fr. Wegarus[?], Paulinus		B II. 73
Weichler, Conslavius		B II. 59
Fr. Wenceslaus		A SSA 73/I
Fr. Widra, Fen[...].dinus		E II. 45
Fr. Wokáč[?]		E II. 184

Wokaun, Petrus	1776	E II. 65/1; E II. 65/2; E II. 65/3; E II. 65/4
Fr. Wolf, Consentius		B II. 73
Fr. Wolfgang a Sancto Josepho		B III. 489
Wolfridus, Jacobus		B II. 514
Fr. Zagic	1847	E II. 7/4
Zahradn.[?], Optalus		B II. 514
P. Zahrdaník		A TPA 65
Zbořil, Cyril		E II. 46
Zita[?], Georgij (jméno transliterováno z azbuky do latinky)		E II. 85
Fr. Zoubek, Servus		B II. 514

Razítka

Nejčtenější razítko, které se nachází v téměř 350 svazcích je modré okrouhlé razítko, opis od pole oddělen jednoduchou linkou, opis začíná na sedmi hodinách, v opisu: "KONVENT MILOSRDNÝCH BRATRŮ *", v poli: "v PRAZE I.". V drtivé většině je otisknuto na versu titulního listu, méně často pak na předsádce či přidešti a to zejména v případě, kdy chybí titulní list či je kniha nějak jinak poškozena. Tímto razítkem byly knihy opatřeny někdy v průběhu let 1922–1949²¹⁹, lze však předpokládat, že knihy byly oráženy během tvorby nové signaturní řady A, která vznikla pravděpodobně v roce 1936.

Další razítka, která značila, že daná kniha náleží do majetku řádu milosrdných bratří lze nalézt v níže uvedené tabulce.

²¹⁹ Praha byla rozdělena na jednotlivé obvody dne 17. 1. 1923. Tyto obvody se označovaly římskými číslicemi I. až XIX., přičemž prvním obvodem se stalo Staré Město. Toto rozdělení s drobnými změnami trvalo až do roku 1949, kdy došlo ke snížení počtu obvodů na 16 a zejména se začaly značit arabskými číslicemi. (Praha I.–Praha XIX. (1923—1947) (*Části Prahy*. In: [https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8C%C3%A1sti_Prahy#Praha_I_%E2%80%93Praha_XIX_\(1923%E2%80%931947\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8C%C3%A1sti_Prahy#Praha_I_%E2%80%93Praha_XIX_(1923%E2%80%931947))) [citováno dne 17. 4. 2019])

Razítko	Signatura
Oválné razítko, v poli větev se třemi listy (dva vyrůstají vlevo, jeden vpravo), na větvi roste granátové jablko, z něhož vyrůstá latinský kříž. Přes kříž je položena páska a nad křížem je šesticípá hvězda. Opis začíná na osmi hodinách. V opisu: "KONVENT MILOSRDNÝCH BRATŘÍ * V PRAZE *"	D AaII 44; D AaII 45; D B 13; D E 10; E III. 44; E II. 136; E II. 140; E I. 30; E II. 202
Obdélníkové razítko, v poli: "MILOSRDNÍ BRATŘI PRAHA"	D B 13; D E 12
Okrouhlé razítko, opis začíná na šesté hodině, v opisu: "MILOSRDNÍ BRATŘI*" v poli: "PRAHA"	D K 12; D K 31; D K 35; D N 5; D N 6; D N 15; D O 14; D O 29; E I. 40; E II. 201
Oválné razítko, v opisu: "KNIHOVNA PRAHA.", v poli: "konventu Milosrdných bratří"	E I. 39; E II. 209
Oválné razítko, v poli: "CONVENT MILOSRDNÝCH BRATŘÍ V *PRAZE*"	E I. 45
Okrouhlé razítko, v poli větev se dvěma listy (na každé straně jeden), na větvi roste granátové jablko, na jehož stopce je dělový kříž. Opis začíná na šesti hodinách, v opisu: „KONVENT A NEMOCNICE MILOSRDNÝCH BRATŘÍ * V BRNĚ“	E III. 29
Oválné razítko, v poli větev se třemi listy (dva vyrůstají vlevo, jeden vpravo), na větvi roste granátové jablko, z něhož vyrůstá latinský kříž. Přes kříž je položena páska a nad křížem je šesticípá hvězda. Opis začíná na osmi hodinách. V opisu: "CONVENT DER BARMHERZIGEN BRUDER ZU PRAG" (na titulní straně)	E II. 96
Oválné razítko, v poli: "CONVENT DER BARMHERZIGEN BRÜDER IN PRAG"	E II. 206; E II. 207; E II. 208/1; E II. 208/2; E II.208/3; E II. 208/4
Okrouhlé razítko, v poli: "CONVENT DER BARMHERZIGEN BRÜDER IN PRAG"	E II. 191; E II. 193
Okrouhlé razítko, v opisu: "* Noviciat hospitálského řádu Milosrdných bratří", v poli: "v Praze."	E II. 81
Okrouhlé razítko, opis začíná na šesté hodině, v opisu: "*Noviciát hospitálského řádu Milosrdných bratří", v poli: "v Praze."	E II. 195; E II. 196; E II. 198; E II. 199; E II. 203; E II. 204; E II. 205
Obdélníkové razítko, v poli: "NOVICIAT MILOSRDNÝCH BRATŘÍ v PRAZE."	E III. 52; E III. 55; E II. 112; E II. 192
Oválné razítko, v poli větev se třemi listy (dva vyrůstají vlevo, dva vpravo), na větvi roste puklé granátové jablko, nad ním je pak šesticípá hvězda, nad tou se nachází latinský kříž s jetelovitým zakončením ramen. Nad křížem je šesticípá hvězda. Opis začíná na osmi hodinách. V opisu: "Novitiatus Ord. St. Joann. De Deo Almae Prov. Austr.- Bohem. * VIENNAE*"	E II. 95
Oválné razítko, v poli větev se třemi listy (dva vyrůstají vlevo, jeden vpravo), na větvi roste granátové jablko, z něhož vyrůstá latinský kříž. Přes kříž je položena páska a nad křížem je šesticípá	E II. 120; E II. 200

hvězda. Opis začíná na sedmi hodinách. V opisu: " *SIGILUM NOVITIATUS PRAGENSIS F.F. MISERICORDIAE " (na titulní straně; na první straně); fialové oválné razítko, v poli en fance letící archanděl Gabriel v pravé ruce ruce třímá nad hlavou plamenný meč, v levé oválný štít, na kterém je napsáno IHS. Pod archandělem se nachází ležící d'ábel. Opis je oddělen jednoduchou linkou, v opisu: „ * SIGILUM ALMAE PROVINCIAE AUSTRIACO BOHEMICANORO S. JOANNIS DE DEO “	
Oválné razítko, opis začíná na desáté hodině, v opisu: " NEMOCNICE MILOSRDNÝCH BRATŘÍ * V PRAZE * " v poli: " KNIHOVNA "	D N 5; E II. 115; E II. 144; E II. 201; E III. 57
Okrouhlé razítko, v poli větev s dvěma listy (jeden vyrůstá vlevo, jeden vpravo), na větvi roste granátové jablko, nad nímž je šestcípá hvězda, z níž vyrůstá latinský kříž. Opis začíná na sedmi hodinách. V opisu: " KRANKENHAUS DER BARMH[ERZIGEN] BRUDER * PRAG * "	C II. 343; C II. 441; E II. 181; E II. 183
Obdélníkové razítko, v poli: " Krankenhaus der Barmherzigen Brüder zu Prag "	E II. 118
Oválné razítko, v poli en fance letící archanděl Gabriel v pravé ruce ruce třímá nad hlavou plamenný meč, v levé oválný štít, na kterém je napsáno IHS. Pod archandělem se nachází ležící d'ábel. Opis je oddělen jednoduchou linkou, v opisu: „ * SIGILUM ALMAE PROVINCIAE AUSTRIACO BOHEMICANORO S. JOANNIS DE DEO “	B II. 104; B II. 237; B II. 301; E II. 197
Oválné razítko, v poli větev se třemi listy (dva vyrůstají vlevo, jeden vpravo), na větvi roste granátové jablko, z něhož vyrůstá latinský kříž. Nad křížem je šestcípá hvězda. Opis je od pole oddělen jednoduchou linkou a začíná na osmi hodinách. V opisu: " METROPOLITAN- CONVENT DER BARMH. BRÜDER * WIEN, II.* "	E II. 101

Mezi další v knihách obsažená razítka lze zařadit razítka se jménem vlastníka.

Knihy, které opatřil svým razítkem bratr Navigius Handlar tvoří edici, jejímž autorem je Emil Dimmler a tvoří ji jednotlivé části Starého i Nového zákona.²²⁰ Stejně tak je to u razítka se jménem V. Rosenhaima, v tomto případě se jedná o neúplnou edici *Allgemeine Weltgeschichte*.²²¹ Ne všechny knihy této edice jsou razítkem označena.

²²⁰ Sign. A SSA 5; A SSA 6; A SSA 8; A SSA 9; A SSA 10; A SSA 11; A SSA 12; A SSA 13; A SSA 14; A SSA 14; A SSA 15.

²²¹ Sign. E II. 66/1 – E II. 66/63.

Ostatní razítka se vyskytují jen u jednotlivých knih. Do této tabulky je také zahrnuto jediné razítko, které prokazatelně náleží knihkupci, v tabulce je uvedeno hned na prvním místě.

Razítko	Signatura
Obdélníkové razítko, v poli: "Marie Brumnikova obchod a předměty katolického náboženství M. Ostrava."	E II. 84; E II. 87
Oválné razítko, v opisu: "- PRAEPOSITUS- Dr. Vencesl. Gába.", v poli: "NOVODOMENSIS"	E I. 35
Obdélníkové razítko, v poli: "Fr. Navigius Handlar"	A SSA 5; A SSA 6; A SSA 8; A SSA 9; A SSA 10; A SSA 11; A SSA 12; A SSA 13; A SSA 14; A SSA 14; A SSA 15
Obdélníkové razítko, v poli: "C. Kauders."	E II. 63
Obdélníkové razítko, v poli: "Ludvík Lauseker."	E III. 57
Obdélníkové razítko, v poli: "R[udolf] Polánecký."	E II. 145
Obdélníkové razítko, v poli: "V. Rosenhaim"	E II. 66/5; E II. 66/6; E II. 66/7; E II. 66/8; E II. 66/9; E II. 66/10; E II. 66/11; E II. 66/12; E II. 66/13; E II. 66/14; E II. 66/15; E II. 66/16; E II. 66/17; E II. 66/18; E II. 66/19; E II. 66/20; E II. 66/21; E II. 66/22; E II. 66/23; E II. 66/24; E II. 66/25; E II. 66/26; E II. 66/27; E II. 66/28; E II. 66/29; E II. 66/35; E II. 66/36; E II. 66/37; E II. 66/38; E II. 66/39; E II. 66/40; E II. 66/41; E II. 66/42; E II. 66/43; E II. 66/44; E II. 66/45; E II. 66/46; E II. 66/47; E II. 66/48; E II. 66/49
Obdélníkové razítko, v poli: "Sam. E. Taussig PRAG PRAHA kleine Karlsasse malá Karlova ulice"	E I. 45
Obdélníkové razítko, v poli: "Jan Valtr"	E II. 99
Obdélníkové razítko, v poli: "FR. VENTURINUS"	E II. 150
Obdélníkové razítko, v poli: "Jos. Zátka."	E III. 45

Další tabulka obsahuje razítka právnických osob a zařazeno sem bylo i razítko koleje Tovařystva Ježíšova.

Razítko	Signatura
Oválné razítko, opis začíná na devíti hodinách, v opisu: "* DĚDICTVÍ * SV. PROKOPA" v poli: "V PRAZE" (na titulní straně)	D Aa II. 44
Oválné razítko, v opisu: "JUBILJENÍ SPOLEK "PRAHA"", v poli: "KATOLICKÝ"	E II. 87; E II. 117
Obdélníkové razítko, v poli: "Kolej Tov. Jež. Bohosudov"	E II. 189
Obdélníkové razítko, v poli: "Schloss-Bibliothek Branek"	E I. 41/1; E I. 41/2
Obdélníkové razítko, v poli: "Luftgau-Selbbücherm 144/ 12 (dopsáno tužkou) Buch 49 (dopsáno tužkou)"	E I. 47
Obdélníkové razítko, v poli: "Wr. Volksbildungsverem VOLKSbibliothek II. BEZ."	E I. 50
Obdélníkové razítko, v poli: "Werkfrueengruppe Bohmische Escompte Bank, Prag"	E I. 41/1; E I. 41/2
Obdélníkové razítko, v poli stojící, doleva směřující a vlevo hledící lev, v opisu: "PNP PRAHA Strahovská knihovna"	E II. 61
Obdélníkové razítko, v poli: "Luftwaffenlazarett Prag Verwaltung Abtlg. Unterkunft"	E I. 41/1; E I. 41/2
Obdélníkové razítko, v poli: "Vereinahmt in Düherverzeichnis LW LAZARETT PRAG Seite 31 (perem) Lfd. Nr. 690 (perem) am: 18. 6. 42 (perem)"	E I. 41/1; E I. 41/2
Obdélníkové razítko, v poli: „Vereinahmt im Büherverzeichnis LW LAZARETT PRAG Seite..... Lid. Hr. G38d: an:....“	E II. 185; E II. 186

V předposlední tabulce jsou obsažena razítka, která jsou jen obrazová, případně je jejich opis zkratkou, kterou nelze s přesností určit. Pro zajímavost je v poslední kolonce tabulky uvedena kombinace razítek, kterou lze u dvou svazků nalézt. Jakou mělo toto razítko funkci nejspíše zůstane záhadou.

Razítko	Signatura
Okrouhlé červené razítko, v poli na půdě lev ve skoku, na hlavě má knížecí korunu.	B II. 42
Okrouhlé červené razítko, v poli rozkřídlený	B II. 43

vlevo hledící fénix v letu, který vzlétává z půdy.	
Okrouhlé červené razítko, v poli na půdě dvouocasý lev ve skoku, s korunou na hlavě. Předními tlapami přidržuje gotický štít, v poli štítu jsou písmena R B.	B II. 44; B II. 49
Okrouhlé červené razítko, v poli rozkřídlený orel, kolem obou hlav má svatozář, mezi oběma hlavami se nachází knížecí koruna, na prsou má španělský štít, v červeném poli se nachází stříbrné břevno. Orel v pravém spáru drží meč, v levém žezlo.	B II. 46; B II. 48
Okrouhlé razítko, v poli dvouocasý lev ve skoku, mezi jedenáctou a druhou hodinou se nachází špatně orážený, nečitelný text.	B III. 19
Okrouhlé razítko, opisu: "K. K. R. NR S." V poli dvě zkřížené olivové ratolesti a na nich dvouocasý lev ve skoku s korunou na hlavě.	B III. 253
Kombinace dvou razítek, první okrouhlé červené razítko, v poli orel, na hlavách má korunu, na prsou španělský štít, v červeném poli se nachází stříbrné břevno. Orel v pravém spáru drží meč, levý je špatně orážen. Druhé razítko je okrouhlé červené a vyplňuje prostor, který byl prvním razítkem špatně orážen (mezi 3 a 6 hodinou). V poli spodní polovina dvouocasého lva ve skoku.	B II. 47; B II. 50

V poslední tabulce jsou obsažena razítka, jejichž funkci nelze jasně určit. U signatury E II. 118 se nachází přeškrtnuté razítko, které značilo, že kniha patřila do nemocniční knihovny a pod ním se nachází v tabulce zmiňované obdélníkové razítko, v jehož poli se nachází nápis „Nov“, což by mohlo značit noviciát, avšak pražský noviciát měl své vlastní razítko, které je uvedeno v první tabulce, takže není jasné, jestli je tato teorie pravdivá.

Razítko	Signatura
Obdélníkové razítko, v poli: "PG"	B II. 126; E II. 171
Obdélníkové razítko, v poli: "Nov."	E II. 118

Čtenářské poznámky

Čtenářské poznámky se nacházejí na různých místech v knize. Nejčastěji však na předním přideštlí či předsádce. Jedná se především o různé výpisky²²² či výpočty²²³, citáty²²⁴ a modlitby²²⁵, odkazy na žalmy²²⁶ či citáty z Bible²²⁷, malůvky²²⁸ anebo další blíže neurčitelné poznámky. V případě chybějícího titulního listu se občas stává, že je alespoň část názvu a jméno autora vepsáno na přideštlí či předsádku²²⁹. Často se také stává, že vlastník knihy podtrhával části textu a při jeho okraji si vypisoval poznámky.

V knihách lze také nalézt různé vložené dokumenty, nejčastěji se jedná o záložky²³⁰, novinové výstřižky²³¹, papírky s poznámkami²³², svaté obrázky²³³ či stránky z jiné knihy²³⁴. V některých svazcích se nachází i vylisované části rostlin²³⁵.

Vazba

Hlavní funkcí vazby je ochrana knižního bloku proti poškození či znečištění, plní však také funkci estetickou. Knižní vazbu lze rozdělit na čtyři základní druhy, vazbu koženou,

²²² Sign. B II. 417.

²²³ Sign. B III. 193.

²²⁴ Sign. A TPA 182/a.

²²⁵ Sign. E III. 34.

²²⁶ Sign. B II. 555.

²²⁷ Sign. B III. 214.

²²⁸ Sign. E II. 2.

²²⁹ Sign. A TSA 26.

²³⁰ Sign. B II. 191.

²³¹ Sign. E II. 42.

²³² Sign. A SSA 8.

²³³ Sign. A SSA 13/II.

²³⁴ Sign. B I. 203.

²³⁵ Sign. E II. 86/4.

pergamenovou, textilní a papírovou. Existují také jejich kombinace, nejčastěji se jedná o vazbu polokoženou či polotextilní.²³⁶

U knih v tomto fondu se nejčastěji objevuje vazba kožená, je to dáno tím, že převažují knihy vydávané v 18. a na počátku 19. století, kdy kůže bývala naprosto běžný materiál pro potahování desek. U knih novějšího data vydání pak převažuje vazba papírová či polokožená, to ale neznamena, že se u starších knih nevyskytují.

Naopak ty nejstarší svazky jsou často vevázány do pergamenových desek. Textilní vazba se ve fondu příliš často neobjevuje. Většina vazeb je prostá, bez jakýchkoliv ornamentů, avšak najdou se i umělecky zdobené vazby mezi ně patří například vazba jednoho ze dvou rukopisů.²³⁷

Fyzický stav fondu

Nejčastějším poškozením, kterým knihy trpí jsou odřené desky a zohýbané listy a jejich rohy, zejména u papírových vazeb. Nežřídko kdy se také lze setkat s utrženými sponami či tkanicemi. Dochází k případům, kdy je poškozená vazba, ať už částečně, kdy se kniha takzvaně „rozpadá v ruce“ anebo je knižní blok z desek vytrhnut úplně. V několika případech také chybí titulní listy, čímž došlo ke ztížení identifikace svazku, stává se také, že mimo titulního listu také chybí přední předsádka či naopak další stránky textu.

Je poněkud překvapivé, že knihy téměř netrpěly na vlhkost. Samozřejmě se ve fondu nachází takto poničené knihy²³⁸, avšak jejich počet je téměř zanedbatelný. Překvapivé je to zejména proto, že se konvent nachází u břehu Vltavy a dost často tedy docházelo k povodním.

Také plíseň se téměř nevyskytuje a to dokládá, že knihy byly uloženy na vhodném místě.

²³⁶ VOIT, Petr: c. d., s. 961–972.

²³⁷ Sign. B I. 123.

²³⁸ Sign. B II. 71.

Poškození škůdci²³⁹ (zejména červotoči) je v celkovém počtu knih také zanedbatelné. Obecně lze tedy říci, že fond se nachází v dobrém stavu a vážněji poškozených knih je minimum.

KATALOGIZACE

Tvorbě katalogu předcházelo nejprve vytřídění knih dle signaturních systémů, následovalo seřazení signatur v rámci jednotlivých signaturních systémů. Poté došlo k nafocení jednotlivých knih. Vyfotila jsem vždy desky, přední předsádku a přideštit, titulní list. Pokud se v jiných částech knihy (obvykle na zadním přideštit či zadní předsádce, řidčeji pak v textu) nacházely další vlastnické či čtenářské poznámky nebo v knize vložené dokumenty, ofotila jsem samozřejmě i je. Dále jsem prohlížela všechny knihy, zdali neobsahují přivažky, pokud se takováto kniha vyskytla, ofotografovala jsem i další titulní listy v knize obsažené.

Pak jsem mohla přejít k vlastní tvorbě katalogu. Pravidla pro tvorbu katalogu jsem nastudovala z brožury *ISBD (A) : mezinárodní standardní bibliografický popis pro staré tisky a prvotisky / doporučeno Projektovou skupinou ISBD(A); schváleno Stálým výborem Katalogizační sekce IFLA a Sekcí IFLA pro vzácné tisky a rukopisy*²⁴⁰ a také publikace *Pravidla jmenné katalogizace starých tisků, prvotisků a rukopisů*.²⁴¹

Katalog je tvořen v programu Microsoft Access, který byl upraven pro potřeby katalogizace starých tisků.

Tituly jsem se snažila transkribovat. Samotné názvy děl jsou díky své délce někdy problematické, rozhodla jsem se pro kompromis nevyepisovat úplně celý název díla, ale pouze jeho část, aniž by však došlo ke ztrátě možnosti s naprostou jistotou identifikovat textovou jednotku. Do kolonky „další názvová informace“ jsem pak zadávala bližší určení daného díla,

²³⁹ Sign. B II. 106.

²⁴⁰ *ISBD (A) : mezinárodní standardní bibliografický popis pro staré tisky a prvotisky / doporučeno Projektovou skupinou ISBD(A); schváleno Stálým výborem Katalogizační sekce IFLA a Sekcí IFLA pro vzácné tisky a rukopisy*. Praha 1997.

²⁴¹ HORÁK, František: *Pravidla jmenné katalogizace starých tisků, prvotisků a rukopisů*. Praha 1971.

ve většině případů se jedná zejména o číslo či název dílu.

Jména všech autorů, vydavatelů a tiskařů jsou zapisována v autoritativní podobě. K jejich vyhledávání jsem využívala především internetovou stránku Virtual International Authority File ²⁴² která obsahuje neuvěřitelné množství autorů literárních děl. Užitečná je také možnost dohledání nejznámějších děl daného autora, spoluautorů, se kterými spolupracoval či nejčastější vydavatele, u kterých svá díla vydával.

Na vydavatele a tiskaře se specializuje web CERL Thesaurus²⁴³, který též obsahuje nepřehledné množství vydavatelů, tiskařů a nakladatelství a zároveň mapuje jejich místa a dobu činnosti. Jako velice užitečná se ukázala i internetová stránka Google Books²⁴⁴, která zpřístupňuje online knihy rozličné tematiky i doby vydání. Díky ní se mi podařilo dohledat velkou část akefalických knih. Řidčeji jsem pak využívala portály Historické fondy²⁴⁵ či Münchener Digitalisierung Zentrum Digital Bibliothek²⁴⁶.

Mezi další zaznamenávané údaje patří rok a místo vydání, případně tisku, druh vazby a dále informace o případném výskytu frontispice, vložených dokumentů, jiných signatur, ex libris, supralibros, čtenářských a zejména vlastnických poznámek.

Původně jsem vlastnické poznámky zapisovala ve tvaru: Umístění, psací potřeba a poznámka. Tento systém jsem se nakonec rozhodla přepracovat a jako první v uvozovkách uvádět samotnou poznámku a za ní pak do závorky upřesnit její umístění a psací potřebu, kterou byla napsána. Tento postup jsem zvolila zejména kvůli přehlednějšímu vyhledávání. Razítka jsou popisována stejným způsobem, tedy barva a tvar razítka, popis jeho pole a případně opisu a v závorce se pak nachází jeho umístění. Obdobně jsem postupovala i u jiných signatur, které jsou v katalogu označeny jako Jiné signatury C. I v tomto případě je v uvozovkách uvedeno

²⁴² VIAF. In: <https://viaf.org/> [citováno dne 24. 4. 2019]

²⁴³ CERL Thesaurus. In: <https://data.cerl.org/> [citováno dne 24. 4. 2019]

²⁴⁴ Google Books. In: <https://books.google.cz/> [citováno dne 24. 4. 2019]

²⁴⁵ Historické fondy. In: <https://www.historickefondy.cz/> [citováno dne 24. 4. 2019]

²⁴⁶ Münchener Digitalisierung Zentrum Digitale Bibliothek. In: <https://reader.digitale-sammlungen.de> [citováno dne 24. 4. 2019]

číslo signatury a v závorce pak její umístění a psací potřeba, kterou byla do knihy vepsána. Některé z vlastnických poznámek byly čitelné velice snadno, některé z nich představovaly tvrdý oříšek, stávalo se, že byly nečitelné ať už z důvodu poškození nebo prosté neschopnosti s jistotou určit jednotlivé litery. Některé poznámky byly účelně přeškrtnuty či začmárány, zejména v případech, kdy kniha měla více vlastníků. Proto jsem v katalogu užívala značek [...] pro poškozený text, [---] pro nečitelný text, kdy počet teček případně pomlček značí předpokládaný počet nečitelných písmen. Pro nejistý přepis je použita značka [?] za daným slovem.

Jako poslední údaj je v katalogu uváděn stupeň zachování knihy.

Došlo také k několika málo změnám ve značení signatur, to se promítlo zatím jen v katalogu, v samotné knihovně pak bude potřeba tyto signatury přepsat a knihy přeřadit na správné místo.

Katalog je přiložen na CD, neboť vlastník fondu si nepřeje jeho zveřejnění.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo uspořádání knihovního fondu bývalého pražského konventu milosrdných bratří, který je momentálně uložen v konventu milosrdných bratří v Brně, a následné vytvoření katalogu. Ten čítá 1596 záznamů. Knihy v něm obsažené jsou rozděleny do pěti signaturních systémů, označené písmeny A až E, přičemž litery A až D respektují původní signaturní systémy, které byly počas existence knihovny vytvořeny, poslední ze systémů je pak dotvořen uměle, neboť obsahuje svazky, které nešlo jednoznačně přiřadit k již existujícím signaturním řadám.

Nejspíše nejstarší signaturní systém vznikl pravděpodobně po roce 1773, jedná se o signaturu, která dělila knihy dle věcného členění a následně určovala jejich přesnou pozici na očíslovaných policích. Tato signatura je popisována v kapitole Jiné signatury A.

Tento signaturní systém vystřídala signaturní řada B, která vznikla pravděpodobně po roce 1839. Jako další byl vytvořen signaturní systém C, který vznikl pravděpodobně koncem 19. století. Dle jednoho z inventářů (inventář z roku 1890²⁴⁷) čítala v této době knihovna přibližně 5000 svazků.

Nejspíše v roce 1936 došlo k novému uspořádání knihovny, z tohoto systému, který je označen jako signaturní systém A, se zachovaly pouze knihy s teologickou tematikou, z řady označené jako *Scientiae* zbylo pouhé torzo o velikosti osmi svazků. Dva roky předtím se v inventáři z roku 1934²⁴⁸ se objevuje informace, že v té době se knihovna nacházela v kapitulní síni a čítala přibližně 1000 svazků, není však jisté, nejedná-li se o mylně uvedenou informaci, nebo zdali autor inventáře počítal pouze knihy umístěné v kapitulní síni. Po roce 1947 byl vytvořen nejmladší a zároveň nejmenší signaturní systém, označený jako signaturní systém D.

²⁴⁷ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratři – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 135, *Inventář 1890*.

²⁴⁸ Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratři – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 150, *Inventář 1934*.

Poté, co došlo k zabrání konventu a knihovna byla v roce 1956 převezena do Strahovského kláštera, byly knihy opatřeny signaturou Památníku národního písemnictví. Tato signatura částečně respektuje původní signatury, u svazků, které nešlo prokazatelně zařadit do nějakého signaturního systému či daný signaturní systém byl malý (signaturní systémy C a D), došlo k věcnému rozčlenění knih.

Během této doby také knihovna utrpěla značné ztráty, z knih, kterých bylo dle soupisu přivezeno přibližně 10 000, zbylo torzo o velikosti přibližně 1500 svazků.

Knihovna je tvořena mnoha žánry, ať už se jedná o díla zabývající se historií, filozofií či právní problematikou, v naprosté většině však převažují díla teologická. Na rozdíl od ostatních knihoven milosrdných bratří se v tomto fondu knihy s lékařskou tematikou vyskytují spíše sporadicky, protože tyto svazky byly z fondu vyčleněny. Tato selekce nastala pravděpodobně v období, kdy se knihovna nacházela ve Strahovském klášteře, co přesně se s těmito svazky stalo, se nepodařilo objasnit.

Část této práce je také věnována popisu individuálních znaků fondu, ať už se jedná o vlastnické poznámky, razítka či staré signaturní systémy a ostatní signatury, kterými byla většina knih označena.

Knihovna pražského konventu je v pořadí čtvrtý knihovní fond konventů řádu milosrdných bratří, který se dočkal katalogizace. V roce 2015 zpracovala Dana Surá v rámci své bakalářské práce knihovnu valtického konventu, o tři roky později byla zkatalogizována knihovna konventu v Letovicích, jejíž katalog vypracovala Martina Nováková, taktéž v rámci bakalářské práce. Zpracována je též kukská knihovna.

Tento katalog bude sloužit pro lepší orientaci v knihovně ať už vlastníkům knihovny anebo badatelům, neboť od roku 2018 je celá knihovna sestávající se ze všech konventních knihoven řádu registrována u Ministerstva kultury a po předchozí domluvě si lze nechat předložit

svazky k prezenčnímu studiu.²⁴⁹ K dispozici je také online katalog, ve kterém lze knihy z již zpracovaných knihovních fondů vyhledávat. Práce na jeho tvorbě stále ještě pokračují, a proto ještě neobsahuje všechny svazky, které se v knihovně nacházejí.²⁵⁰

²⁴⁹ MILOSRDNÍ BRATŘI: *Brněnská řádová knihovna*. In: *Hospitalita*, 2018, č. 2, s. 14. In: <http://www.milosrdni.cz/res/archive/011/001274.pdf?seek=1542726278> [citováno dne 27. 4. 2019]

²⁵⁰ MILOSRDNÍ BRATŘI: *Brněnská řádová knihovna*. In: *Hospitalita*, 2019, č. 1, s. 32. In: <http://www.milosrdni.cz/res/archive/011/001355.pdf?seek=1556263144> [citováno dne 27. 4. 2019]

ZDROJE

Prameny

1. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, Poř. č. 792, sign. A I., kart. 36, *Plánek kostela a konventních budov*.
2. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 55, *Inventář 1671*.
3. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 68, *Inventář 1691*.
4. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 78, *Inventář 1733*.
5. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 102, *Inventář 1784*.
6. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 104, *Inventář 1787*.
7. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 126, *Inventář 1862*.
8. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 127, *Inventář 1865*.
9. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 135, *Inventář 1890*.
10. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 149, *Inventář 1928*.
11. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratří – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 802, sign. A I., kniha 150, *Inventář 1934*.

12. Národní archiv Praha, fond Milosrdní bratři – provincialát a konvent, Praha, poř. č. 969, *Katalog knihovny 1862*.
13. Národní archiv Praha, fond Státní úřad pro věci církevní, inv. č. 57, kart. 5, Památník na Strahově, *Soupis převzatých klášterních knihoven*.
14. Národní archiv Praha, fond Státní úřad pro věci církevní, inv. č. 56, kart. 5, Klášterní archivy a knihovny, umělecké předměty, *Záznam o svozu cenností pro zprávu předsedovi vlády*.

Literatura

1. BOGAR, Benedikt: *Milosrdní bratři*. Praha 1934.
2. BUBEN, Milan: *Encyklopedie řádů, kongregací a řeholních společností katolické církve v českých zemích. III. Díl, II. svazek: Žebravé řády*. Praha 2007.
3. FREEMANOVÁ, Michaela: *Collectio fratrum misericordiae Kukussiensis*. Praha 1998.
4. FREEMANOVÁ, Michaela: *Fratrum misericordiae artis musicae collectiones in Bohemia et Moravia reservace*. Praha 2013.
5. HELD, Jan Theobald: *Kurze Geschichte der Heilanstalt der Barmherzigen Brüder in Prag*. Praha 1825.
6. HORÁK, František: *Pravidla jmenné katalogizace starých tisků, prvotisků a rukopisů*. Praha 1971.
7. HORŇÁKOVÁ, Lucie: *Hospitálský řád sv. Jana z Boha v období dvou totalit*. Brno 2007. Nepublikovaná magisterská práce. In:
https://is.muni.cz/th/al9cu/milosrdni_bratri.doc.pdf

8. CHROBAK, Werner: *Ján z Boha: Pastier. Dobrodruh. Nemocničný priekopník*. Mníchov 1995.
9. *ISBD (A) : mezinárodní standardní bibliografický popis pro staré tisky a prvotisky / doporučeno Projektovou skupinou ISBD(A); schváleno Stálým výborem Katalogizační sekce IFLA a Sekcí IFLA pro vzácné tisky a rukopisy*. Praha 1997.
10. MILOSRDNÍ BRATŘI: *Brněnská řádová knihovna*. In: *Hospitalita*, 2019, č. 1, s. 32.
In: <http://www.milosrdni.cz/res/archive/011/001355.pdf?seek=1556263144>
11. MILOSRDNÍ BRATŘI: *Brněnská řádová knihovna*. In: *Hospitalita*, 2018, č. 2, s. 14.
In: <http://www.milosrdni.cz/res/archive/011/001274.pdf?seek=1542726278>
12. NOVÁKOVÁ, Martina: *Dějiny a katalog historické knihovny konventu Milosrdných bratří v Letovicích*. Olomouc 2018. Nepublikovaná bakalářská práce. In:
https://theses.cz/id/lkkg1r/Bakalsk_prce.pdf
13. *Pražské kostely a církevní památky. O konventu Milosrdných bratří zejména*. Praha 1937.
14. SURÁ, Dana: *Dějiny a katalog historické knihovny valtického konventu řádu Milosrdných bratří*. Olomouc, 2015. Nepublikovaná bakalářská práce. In:
https://theses.cz/id/lkkg1r/Bakalsk_prce.pdf
15. *The Hospitale order of st. John of God. The missionary dimension of the Hospitaller order of st. John of God*. Rome 1997. In:
https://www.ohsjd.org/Resource/Inglese1997_1perpdf.pdf
16. VOIT, Petr: *Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. století a počátkem 19. století*. Praha 2008.

Internetové zdroje

1. *CERL Thesaurus*. In: <https://data.cerl.org/>
2. *Části Prahy*. In:
[https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8C%C3%A1sti_Prahy#Praha_I_%E2%80%93_Praha_XIX_\(1923%E2%80%931947\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8C%C3%A1sti_Prahy#Praha_I_%E2%80%93_Praha_XIX_(1923%E2%80%931947))
3. *Google Books*. In: <https://books.google.cz/>
4. *Historické fondy*. In: <https://historickefondy.cz/>
5. *Hospitaller Order of Saint John of God*. In: <https://www.sjog-na.org/who-we-are>
6. *Konvent Milosrdných bratří Nové Město nad Metují*. In:
<http://www.milosrdni.cz/mista/nmmn/>
7. *Konvent Milosrdných bratří Praha*. In: <http://www.milosrdni.cz/mista/praha/>
8. *Konvent Milosrdných bratří Prostějov*. In:
[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kl%C3%A1ter_milosrdn%C3%BDch_brat%C5%99%C3%AD_\(Prost%C4%Bjov\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kl%C3%A1ter_milosrdn%C3%BDch_brat%C5%99%C3%AD_(Prost%C4%Bjov))
9. *Konvent Milosrdných bratří Prostějov*. In:
[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kl%C3%A1ter_milosrdn%C3%BDch_brat%C5%99%C3%AD_\(Prost%C4%Bjov\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kl%C3%A1ter_milosrdn%C3%BDch_brat%C5%99%C3%AD_(Prost%C4%Bjov))
10. *Konvent Milosrdných bratří Valtice*. In: <http://www.milosrdni.cz/mista/valtice/>
11. *Milosrdní bratři Polsko*. In: <https://bonifratrzy.pl/historia-zakonu/historia-zakonu-w-polsce/>
12. *Münchener Digitalisierungs Zentrum Digitale Bibliothek*. In: <https://reader.digitale-sammlungen.de>
13. *Římskokatolická farnost Říčany*. In: <http://urad.ricany.cz/farnost/popovicky/>

14. *Ulice Politických vězňů*. In: <https://www.praha1.cz/cps/praha-1-politickych-veznu.html>
15. *VIAF*. In: <https://viaf.org/>
16. *Wolfgang Wickhart*. In: https://katalog.cbvk.cz/arl-cbvk/cs/detail-cbvk_us_auth-0034778-Wickhart-Wolfgang-cinny-17001726/?iset=1&qt=mg

RESUME

This bachelor thesis deals with the history of the library of Hospitaller Order of Saint John of God monastery in Prague. The main goal is to create catalogue of library which was placed in Prague convent but now is stored in the last functional convent in Brno. The catalogue contains 1596 books and it was created by Microsoft Access.

The thesis is divided into several chapters, the first one briefly deals with history of the order in Europe and in the Czech Republic. It also contains quite detailed history of Prague monastery. Second chapter explores history of library. The next one analyzes various library aspects, for example signature systems, age of books, old signature systems and ownership notes.